

ЕРІК БЕРН

СЕКС ВІД АВТОРА
«ІГРИ, У ЯКІ ГРАЮТЬ
ЛЮДИ»

У ЛЮДСЬКОМУ

КОХАННІ.

ІГРИ, В ЯКІ ГРАЮТЬ

У ЛІЖКУ

Ерік Берн

**Секс у людському коханні.
Ігри, в які грають у ліжку**

Книжный Клуб «Клуб Семейного Досуга»

1970

УДК 159.923

Берн Е.

Секс у людському коханні. Ігри, в які грають у ліжку / Е. Берн —
Книжный Клуб «Клуб Семейного Досуга», 1970

ISBN 978-0-14003-657-2

Те, про що соромляться говорити, і те, чим бодай раз у житті займався чи не кожен з мільярдного населення планети. Природний і важливий процес, який забезпечує виживання. Процес, що й творить саме життя. Один із найулюбленіших способів відтворення живих організмів – секс. Але чому й досі цей аспект існування огорнений міфами, табу і стереотипами? Відомий американський психолог і психіатр, доктор медицини Ерік Берн переверне усталені уявлення про ігри, в які грають у ліжку. Ви зрозумієте, що дотепер нічого не знали про секс. Жіноча та чоловіча сила; користування статевими органами; механізми збудження; вплив статевого життя на наші відносини з оточенням; оргазм і «польоти в космос» – чому це вдається одиницям? І чи насправді є щось спільне між сексом та коханням? Захопливе та провокативне дослідження, що зазирає під ковдру, показуючи всю голу правду про секс. У форматі PDF А4 збережений видавничий макет.

УДК 159.923

ISBN 978-0-14003-657-2

© Берн Е., 1970
© Книжный Клуб «Клуб Семейного
Досуга», 1970

Содержание

Передмова	6
Вступ: розмова про секс	9
А. Секс мокрий	9
Б. Трохи холодних сухих слів	10
В. Трохи теплих вологих слів	11
Г. Непристойні слова	12
Г. Природа непристойності	13
Д. Смітник	15
Е. Рахтачі	16
Є. Лайка для забави	17
Ж. Лайка й любов	18
З. Сексуальне виховання для дітей	19
И. Сексуальне виховання для юнацтва	20
І. Сексуальне виховання для дорослих	22
Ї. Американське сексуальне виховання для дорослих	24
Й. Стандартний сексуальний словник	25
Частина I. Секс і статеві органи	26
1. Чому нам потрібен секс	26
А. Вступ	26
Б. Що таке секс?	26
В. Але який у цьому сенс?	27
Г. Мета сексу	28
Г. Секс і наука	30
Д. Секс і релігія	30
2. Статевий акт	32
А. Чоловічі й жіночі статеві органи	32
Б. Як усе починається	32
В. Чоловіча сила	35
Г. Жіноча сила	37
Г. Оргазм	38
Д. Психологія сексу	39
Е. Біологія сексу	40
Кінець ознакомительного фрагмента.	42

Ерік Берн

Секс у людському коханні.

Ігри, в які грають у ліжку

© City National Bank, Beverly Hills, California, 1970

© Depositphotos.com / nubephot; Shummm, обкладинка, 2021

© Nemiro Ltd, видання українською мовою, 2021

© Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», переклад і художнє оформлення, 2021

* * *

*Усім моїм друзям
за довгі роки
з любов'ю, повагою та вдячністю*

Передмова

Основою цієї книжки став курс лекцій із сексуальної психології на пошану пам'яті Джейка Гімбела¹, які мені випала честь прочитати у квітні-травні 1966 року в Каліфорнійському університеті. Одним із членів відбіркової комісії був доктор Сальваторе Лусія, професор класичної та превентивної медицини в Медичному центрі Сан-Франциско – гадаю, саме завдяки йому мене вдовоїли такої честі. Я вдячний йому та іншим членам комісії за цей шанс. На місцях, між рядами й попід стінами аудиторії зібралось шість сотень слухачів із різною освітою й поглядами на заявлену тему. Далі я відтворив оригінальний анонс.

ЛЕКЦІЇ З СЕКСУАЛЬНОЇ ПСИХОЛОГІЇ НА ПОШАНУ ПАМ'ЯТІ ДЖЕЙКА ГІМБЕЛА 1966 РОКУ, ОРГАНІЗОВАНІ ПІД КЕРІВНИЦТВОМ КОМІТЕТУ З МИСТЕЦЬКИХ ЗАХОДІВ І ЛЕКЦІЙ, КАЛІФОРНІЙСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ Й МЕДИЧНОГО ЦЕНТРУ МІСТА САН-ФРАНЦИСКО

СЕКС У ЛЮДСЬКОМУ ЖИТТІ

6 КВІТНЯ

Розмова про секс

13 КВІТНЯ

Форми людських взаємин

20 КВІТНЯ

Секс і добробут

27 КВІТНЯ

Сексуальні ігри

Чотири вищевказані лекції розпочнуться о 20:30 у медичній аудиторії Медичного центру міста Сан-Франциско.

23 ТРАВНЯ

Мова й коханці

П'яту лекцію буде прочитано в спортивній залі Каліфорнійського університету в місті Санта-Круз.

Щиро запрошуємо всіх зацікавлених.

Попри запрошення «всіх зацікавлених», на лекцію прийшли переважно студенти, викладачі факультету й фахові психологи з колегами. Доктор Лусія керував процесом, демонструючи люб'язність і дипломатичність, моя асистентка міс Памела Блам охоче допомагала з обладнанням, секретарка доктора Лусії Марджорі Гант домовилася про звукозапис, а міс Ольга Аєло їх

---

¹ Джейк Гімбел (1876–1943) – відомий американський меценат зі штату Індіана, нащадок заможного єврейського роду, який, серед іншого, заповів щороку віддавати тисячу доларів свого спадку лекторам, які читатимуть курси лекцій із сексуальної психології в університетах штату Каліфорнія. Уперше такий курс лекцій було прочитано 1946-го. (Прим. перекл.)

для мене передрукувала. Без їхньої допомоги лекції, звісно, пропали б – у мене самого не було жодних конспектів, тільки короткі основні тези.

Однак передусім я вдячний покійному Джейкові Гімбелу, який уможливив цей курс. Померши 1943-го, він лишив після себе чималий статок, розподілений для фінансування лекцій між Стенфордом та Каліфорнійським університетом. Відтоді багато видатних фахівців підняли планку якості так високо, що я чотири роки наважувався публічно викласти свої думки в письмовій формі й досі почуваюся щодо цього якимось непевно.

Відколи почали читатися такі лекції, секс-просвіта стала рухатися семимильними кроками. 1967 року виник щомісячник «Медичні аспекти людської сексуальності» [*Medical Aspects of Human Sexuality*]², найвиваженіше, найнадійніше й найповажніше періодичне видання цього типу. У ньому майже не лишилося крикливої суворості найяскравішого предка, старого «Сексологічного вісника» [*Zeitschrift für Sexualwissenschaft*], де піонери психоаналізу публікували свої перші роботи, – основного джерела для Гейвлока Еліса й тогочасних дослідників «психопатології» сексу. За ті ж таки чотири роки привернула до себе увагу й Американська рада з питань сексуальної обізнаності та освіти³ під керівництвом доктора Мері Калдерон із Нью-Йорка. Щонайвища кваліфікація й бездоганні манери доктора Калдерон, поза сумнівом, допомогли їй поширювати свої погляди й просувати уроки сексуального виховання в школі. Третім рушієм секс-просвіти стали рекламні оголошення в газетах «Колучка Берклі» [*Berkeley Barb*], «Плем'я» [*Tribe*] та інших неформальних виданнях, що більш переконливо свідчили про численні відхилення від класичної місіонерської позиції в сексі, ніж звіти Альфреда Кінсі та його помічників, – хоча, мабуть, менш романтично, ніж книжки Гейвлока Еліса. Четвертим важелем впливу, суттєво помітнішим за останні два-три роки, став поступ у законодавчій царині, який можна проілюструвати, скажімо, дозволом гомосексуального партнерства в Англії й порнографії – у Данії. Найбільше мене тішать свіжі поєднання сексу зі здоровою дотепністю й гумором (на протигагу бридким, нудотним чи принизливим жартам) у сатиричному «Офіційному самовчителі сексу» [*Official Sex Manual*]⁴ і непристойні карикатури в журналі «Вічнозелений» [*Evergreen*]. Поточна прогресивна позиція – секс доволі пристойна річ, він нікуди не зникне, тому до нього ліпше звикати. Два інші полюси представлено консерваторами («нема нічого бридкішого від сексу») і радикалами («бридких речей немає взагалі, тому сексові не буде завдано жодної шкоди, якщо його кинути на купу до жорстокості й бруду»).

Вершинним виявом усіх цих впливів, зокрема впливів неформальної преси (якої варто бридитися через її «неповажність»), стали тексти доктора Юджина Шонфелда, відвертого просвітника, котрий вів щотижневу шпальту під псевдонімом «доктор Пупократ»⁵. (Уже не веде.)

Однак найбільша тогочасна зміна була не освітньою, а практичною. Ширший вплив пігулок на американське життя позначився народженням (або відродженням) «емансипованої жінки», яка прагнула цілковитої сексуальної рівності. Кілька таких жінок причесало рукопис цієї книжки, вишукуючи там «чоловічого шовінізму». Часом знайдені приклади просто-таки стирчали з тексту, і я вніс відповідні виправлення в остаточну версію. Там же, де, на мою думку, голову піднімав уже «жіночий шовінізм», я відстоював своє, даючи критикиням місце у примітках. Їхні репліки там позначені ініціалами ЕВ, мої принагідні відповіді – ЕБ. Віддаючи належне ЕВ, мушу сказати, що в остаточну версію не потрапило багато їхніх підбадьорливих і схвальних зауваг.

Історії в цій книжці я розкакую так, як про них думаю, – тому в ній багато розмовності, ілюстративності й життєвих прикладів. Кожен має право не давати її своїм дітям до шістна-

² *Medical Aspects of Human Sexuality*, edited by Theodore Bawer, M.D., and David M. Reed, Ph.D., and a board of consulting editors. Публікувався за адресою 18 East 48 Street, New York, N.Y. 10017.

³ SIECUS, 1855 Broadway, New York, N.Y. 10023.

⁴ *The Official Sex Manual*, by Gerald Sussman. G. P. Putnam's Sons, New York, 1965.

⁵ *Dear Doctor Hip Pocrates*, by Eugene Schoenfeld. Grove Press, New York, 1969.

дцяти, вісімнадцяти чи двадцяти одного року (та й до сорока, якщо чесно, теж). Я охоче ознайомлюся з документами, що підтверджують будь-які мої фактологічні помилки. Що ж до особистих думок, я можу свідомо поступитися чийось на шкоду власним, якщо тільки їхній автор прослухав за останні тридцять років більше містких чи переконливих сексуальних історій, ніж я. Припускаю, що існують сутенери та проститутки, які знають більше про секс загалом, і науковці, які вичерпніше обізнані з його конкретними аспектами, ніж досвідчений зацікавлений психіатр. Загалом же, гадаю, у моїх писаннях порівну науки й мистецтва, тому опоненти мають підтверджувати свої позиції відповідними матеріалами.

Чимало з написаного не прозвучало на лекціях узагалі або прозвучало інакше. По-перше, після 1966 року я ще багато про що дізнався, а по-друге, читати лекції – зовсім не те саме, що писати книжки. Аби оновити лекційний матеріал і зробити його читабельнішим, знадобилося чимало виправляти, вирізати, перетасовувати й додавати. Для більшої ефективності я писав так, ніби матиму лиш одного читача. Подеколи я згадував про автора на ім'я Кіпріан Сен-Сір, якому начебто належить текст під назвою «Листи до дружининої служниці». «Листи» він писав, мандруючи з дружиною в далекі краї, охочий підготувати згадану в заголовку панну до самостійного життя, що настане, коли та покине хазяйчин дім. Саме таким був контекст цієї праці, написаної, отже, у душі «Листів» Сен-Сіра, але з прагненням зберегти тон виступів, що лягли в її основу. Тому я відмовився від порядку лекцій у циклі, згаданому вище, та від його оригінальної назви⁶.

Оскільки книжка дуже відрізняється від лекцій, справедливо буде зазначити, що за висловлені в ній думки не відповідають ані Траст Джейка Гімбела, ані Каліфорнійський університет. За них відповідаю тільки я.

Хочу подякувати учасникам Сан-Франциського семінару з транзакційного аналізу, котрі не один вечір слухали, як я читаю рукопис, за багато цінних порад і конструктивної та деструктивної критики – і за те саме дякую всім, хто читав рукопис уже на дозвіллі. Серед них (емансиповано й колективно) можна згадати Бертю Джонг, Ела й Пем Левін, Ерден Роуз, Валері Венджер, Надю й Валерію Джузі та Ріка Берна.

*Кармел, Каліфорнія
квітень 1970 року*

---

⁶ Охочим думати про секс в академічному ключі повідомлю, що «офіційна» назва цієї книжки – «Церебральні та поведінкові кореляції спарювання в спільнотах вищих приматів». (Тут і далі прим. авт., якщо не зазначено інакше.)

Вступ: розмова про секс

А. Секс мокрий

Писати про секс нелегко – передусім бо він мокрий. Точніше, не просто мокрий, а слизький. Той, хто не візьме це до уваги, почуватиметься за розмовою якось липкувато. Одній знайомій поетці, яка писала про секс красиво, але не зворушливо, я сказав, що говорити сухими словами про мокрі почуття неправильно. Коли ж вона стала вживати мокрі слова, я зауважив, що ці теж не годяться. «Варто вживати слів, на яких ковзатимуть і спотикатимуться думки», – сказав я. Їй сподобалось, і у відповідь поетка прорекла, що вагітна жінка коло вікна сидить і про чорну зміюку думає. Я нічого не зрозумів, бо не жінка, але слова припали мені до душі. Вагітна жінка коло вікна краща за вагітну жінку, яка завжди добирає слухні слова й каже, що сподівається на добрячий запас молока в грудях, аби вигодувати ним немовля. Усе це нагадало мені жарт про одну манірну пані з Бостона, котра завжди перепрошувала, згадуючи в розмові «членів» парламенту чи «інтимні» подробиці, а одного дня повідомила, що її друг – радикакулька.

Для початку, гадаю, треба дати раду зі словами й вирішити, які з них зрозуміло й зручно передають те, про що ми говоримо.

Б. Трохи холодних сухих слів

Слова, якими люди називають секс, починаються з «кон'югації» (цим займаються нижчі організми) й «копуляції» (відведеної для вищих тварин). Людям дісталися «статеві зносини». Науковці називають їх «ко-і-ту-сом», хоча, нервуючись, інколи перекручують на «ко-і-тис». Насправді ж це зветься «ко-і-тус». Про «статевий союз» можна говорити на публіці, але тільки в неділю. Власне, говорити можна про все, крім «статевих зносин». Про ці останні не говорять, а спілкуються. Спілкуватися часом дуже важко, у декого (і в мене) від спілкування болить голова, тому, якщо можете, просто говоріть. Голова часом болить навіть у слухачів чужого спілкування, особливо коли ті, хто спілкується, не знають, про що чи з ким вони це роблять. Коротше кажучи, від спілкування буває багато проблем, і тим, хто собі його дозволяє, варто рано чи пізно навчитися говорити один з одним, якщо хочеться порозуміння.

Найгірший різновид спілкування називають «неперервним діалогом», і від нього в учасників часом буває не лише головний біль, а й хронічний розлад шлунка. Утім, часом люди, які ведуть неперервний діалог, таки починають говорити одне з одним, і тоді все йде на лад. Мій цинічний друг доктор Горслі радить надто освіченим парам, яким погано живеться разом, припинити спілкуватися й почати говорити.

Проблема з усіма вищезгаданими словами одна: вони здаються холодними, сухими й стерильними, хоч це й не так. «Кон'югація» схожа на видобування вогню тертям двох яєць. «Копуляція» звучить волого й дещо відразливо, а «коітус» незграбний, наче прогулянка в кросівках калюжею розлитої патоки. «Статеві зносини» – нічогенька фраза для публічних виступів чи літератури, але звучить вона надто розважливо, аби нести радість. Для розмаїття можна звернутися до зручного синоніма «статевий акт».

Слова, якими позначають результати всіх цих процесів, не набагато кращі. «Статеве задоволення» – аналог добрячого стейка для чоловіків чи сирного суфле для жінок. «Статеві відправлення» нагадують про краники на алюмінієвій кавоварці чи про бойлерний вентиль, який відкручують раз на місяць, аби вичистити накип. Слово «клімакс» починало як досить пристойне, але зараз його так затягали газетними шпальтами, що воно викликає лиш одну асоціацію – склеювання двох намащених половинок зефірки. У письмовій формі, гадаю, найвідповідніше слово – «оргазм».

У правників є свої слова, але користі з них небагато. На вершечку їхнього хіт-параду – «співмешкання», «статеві стосунки» й «подружня зрада», і все це звинувачення. Їх зовсім не цікавить, чи може секс бути в радість. Їм хочеться одного – «встановити» чи «довести» його, аби з когось вимагати гроші. До того ж грошей вони вимагають однаково й за той, що анітрохи не тишив, і за той, що підніс до небес. За огидність не знімають, за екстаз не додають. Ще в правників є так звані «злочини проти природи», хоча природа ніколи ні на що не скаржилася. У правничому лексиконі немає словосполучення «пристойне розкриття». Усі розкриття непристойні, поки не доведено протилежного. Здається, цей принцип суперечить конституції, яка стверджує, буцімто людина лишається невинуватою, доки не доведено її провини, і пристойною, доки не доведено її непристойності. Найбільше правники чубляться за слово «вульгарність», але про нього ми поговоримо згодом.

Основна проблема цих слів і фраз у тому, що вони зовсім не про пристрасть, радість і задурманення, тому звучать холодно, сухо й стерильно.

В. Трохи теплих вологих слів

«Спарювання» звучить тепло й родюче; у цього слова велике майбутнє, однак йому бракує присутності. Напевно, найбільш людяне й найменш вульгарне з усіх сексуальних слів – «кохатися». У нього теплий, вологий і родючий ореол, воно несе із собою обіцянку чогось тривалішого, ніж просто статевий акт. Ніхто не знає, що стається на світанку з людьми, які спарюються, вступають у статеві зносини, чи мають коїтус. Найчастіше спідають разом ті, хто *кохається*, і тому молодим паннам здебільшого до душі саме це слово. На жаль, воно, здається, менш поширене серед чоловіків – навіть серед тих, кому подобається спідати зі своїми жінками.

Ще одне тепле й вологе слово – «кінчати». Брак драматичності воно компенсує затишком. Дивно, але дехто натомість каже «спускати».

Г. Непристойні слова

Пристойно говорити про непристойність цілком можливо й, гадаю, бажано. Можна, скажімо, написати чотири найпоширеніших сексуальних непристойних слова задом наперед чи перемішавши літери – *баїтисся, рахтатисся, хнір і дизап* – водночас нікого не заплутавши й не образивши.

«Баїтисся» – єдине слово, що вповні передає відчуття, захват, слизькість і аромат статевого акту. Хтивий «і» додає йому реалістичності. Перелічені в попередній частині синоніми ретельно уникають захвату та пристрасті й дуже обережно задкують від запаху – одного з найпримітивніших і найпотужніших елементів сексу. «Баїтисся» вбирає в себе все вищезгадане, як дитина, – бо спершу це слово теж було дитячим.

Дивно, але всі ті, хто вважають його англійський аналог англосаксонським, помиляються. До Англії воно прибуло із Шотландії у 1500-х роках⁷ – найпевніше, як нащадок давнього голландського чи німецького «ficken» – «бити». Його арабський відповідник «dok» означає «товкти в ступі». Згодом ми побачимо, що товкотнеча і пхання – найважливіші складники статевого акту. Ще один вагомий компонент – п'янке пристрасне гойдання жіночого тазу – арабські сексологи називають «hez». Саме через те, що слово «баїтисся» містить у собі «dok» і «hez», там так багато пхання й гойдання.

Баїння – це те, чим двоє людей займаються разом, а рахтання односпрямоване. Яюсь дуже мудра дівчина на ім'я Амаріліс сказала мені, що любить баїтисся, але не хоче собі хлопця, який просто зробить їй рахт і потім пишатиметься. Почкання – це теж колективний процес⁸.

Обговорювати слова «хнір», «дизап» та їхні численні синоніми нема потреби – це просто непристойності, які не ведуть до суті справи. Слово «пеніс» у більшості асоціюється з чимось тонким і не надто солідним, а якщо в домі є малі хлопці – із чимось милим. Ним описують орган у розслабленому стані. Для шляхетнішого стану ерекції, гадаю, влучнішим буде слово «фалос», хоча воно трохи штучне й зовсім не соковите. Жіночий статевий орган називають «піхвою». У цього слова є тепло (а може, і решта ознак) слова «дизап». Найбільше труднощів із зовнішніми статевими органами, на позначення яких у анатомів є слово «вульва». Для повсякденного вжитку в ньому забагато медичності, але нічого чемнішого досі не вигадали, тому обійдемося звичним «геніталії».

У «Тезаурусі» Роже, численних словниках сленгу⁹ й кримінальних кодексах різних країн можна знайти чимало інших слів, але для щоденних потреб вистачить і вищезгаданого списку.

---

⁷ Stone, Leo: "On the Principal Obscene Word of the English Language." *International Journal of Psychoanalysis* 35:30–56, 1954.

⁸ ЕВ: Почкання – явище вже часів протизаплідних таблеток. Нікому не здається, що його використали, усі роблять це за взаємною згодою, разом, не «комусь», а «з кимось». Це «мокрый» еквівалент слова «кохатися», який вимовляють із гордістю й радістю.

⁹ Напр. Partridge, E.: *A Dictionary of the Underworld*. Bonanza Books, New York, 1961.

Г. Природа непристойності

Настав час пояснити, чому я так хочу уникнути вульгаризмів. Саме по собі слово «вульгарний» означає «відразливий». Непристойність буває двох типів: порнографія та скатологія. Порнографія – це писання про блудниць, і цим словом позначають слова зі спалень, а скатологія, відповідно, – це непристойності із вбиралень.

Дехто вважає непристойною й порнографію, і скатологію, а комусь непристойним видається лише щось одне. Усі тонкощі створюють враження, боцїмто непристойність – щось штучно регульоване, та це не зовсім так. У неї значно міцніше психологічне підґрунтя.

Будь-яке варте промовляння слово викликає у свідомості мовця та слухача певний образ. Ці образи не завжди чїткі, але, доклавши певних зусиль, їх таки можна вивудити з глибин. Образи більшості слів бляклі, розмиті й нестійкі – якщо йдеться про щось маловідоме, картинка зливається з незнаним тлом. Тому під час розмови на них майже ніколи не зважають. Такі образи називають дорослими, або ж тїньовими. Образи інших слів яскраві й потужні – вони походять із дитинства, і тому їх називають дитячими, або ж первісними¹⁰. Через свою детальність і яскравість первісні образи викликають емоційні реакції. Деякі з дитячих образів неймовірно красиві, ніби галюцинації, побачені після куріння марихуани чи вживання ЛСД. Деякі, навпаки, відразливі – і саме вони нас цікавлять, бо допомагають дати психологічне визначення непристойності. Слово стає непристойним, коли його супровідний образ первісний і відразливий. Так відбувається, бо яскравими та бридкими такі образи разом з їхньою реальністю стають саме в дитинстві – як смердючі екскременти, що супроводжують привчання до горщика, – і лишаються такими в дорослому віці¹¹. Це визначення непристойності ґрунтується не на штучних правилах, вигаданих ницими супостатами, які прагнуть позбавити людей свободи висловлювань, а на структурі людської нервової системи й основах її психології.

Якщо непристойність ґрунтується на глибоких загальнопсихологічних чинниках родом із дитинства, то непристойними можуть ставати лише дитячі слова. У мові, вивченій пізніше (скажімо, після шести років), для її носія не буде лайок, бо він ніколи не чув цих слів на початку життя. Тому справжній англієць може вимовляти й читати слова типу «merde», «Scheiss», «fourrer», «vögel», «cul» чи «Schwanz» без сорому й комплексів: хоч він добре знає їхнє значення, вони лишаються абстрактними й не викликають в уяві первісних образів. Якщо ж нововивчена мова вкоріниться у свідомості й він почне нею думати, такі слова можуть проникнути в первісні шари й стати непристойними.

Із цих спостережень випливає, що непристойність сама по собі лишається з нами назавжди, але окремі слова, які сприймаються сороміцько, – справа вибору чи випадку. Загалом вони викликають смакові й запахові асоціації, а також нагадують липкий дотик. Саме з липкістю пов'язані первісні непристойні образи. Часом серйозними вульгаризмами можуть стати звичайні необразливі слова – саме внаслідок досвіду, отриманого в дитинстві, коли формується такі образи.

Нове покоління може змести старі непристойності, але його нащадки народять нові – скажімо, вульгаризувавши цілком звичайне слово («свиня») або давши нове життя застарілому виразу («ойб твою матір»). Можна уявити ситуацію, коли дитину виховують повністю позбавленою реакцій на безсоромність, але через особливості людської нервової системи такі випадки вкрай нечасті. Думаю, дуже важко позбутися полегшення, яке переважно відчувають ті, хто виходить із громадської вбиральні.

---

¹⁰ Berne, E.: "Primal Images and Primal Judgments." *Psychiatric Quarterly* 29:634–658, 1955.

¹¹ Поп. Ferenczi, S.: "On Obscene Words." In *Sex in Psychoanalysis*. Richard G. Badger, Boston, 1916.

Шоковий, розслаблювальний або еротичний (коли їх використовують для стимуляції) заряд лайливої лексики залежить від її запаху й від непристойності. Найсильніші лайки найдуже пахнуть («баїтисся», «дизап», «вногі»), а найслабші – просто наукові й літературні слова, дуже віддалені від первісних образів і тому цілковито позбавлені запаху. Нейрологи та фізіологи досліджують цей захопливий феномен, пов'язаний із будовою мозку й свідомістю – взаємозв'язки запахів, візуальних образів, слів, соціальних дій, емоційних потрясінь, розслаблень і стимуляцій.

Із такої правдивої психологічної інформації можна зробити висновок, що поважне ставлення до сили непристойностей – не просто химерний залишок застарілого мислення, а радше одна зі сторін життя, побудованого докола вишуканості. Вишуканість – це вишукані жести й вишукані миті самотності чи єднання. Ця риса добре відома танцюристам, красномовцям і тим, хто вивчає дзен чи якусь іншу східну філософію. Вишукані люди вишукано розмовляють і перетворюють кожну годину життя на твір мистецтва. Їхні манери й вигляд роблять кожен новий рік кращим за попередній. Зрештою, ті, хто живе вишукано, можуть бодай пройти життєву путь, наповнену друзями, ворогами, близькостями й протистояннями, комедіями й трагедіями, тримаючись за ниточку цілісності й шляхетності. Для мене клас людини = вишуканість = стриманість, уникання перебільшень і порушень гармонії – у мовленні, балеті й живописі.

Зустріти потворне й зазирнути йому в очі – зовсім не те саме, що прийняти його. Кожен розуміє красу по-своєму, тому їй годі дати чітке визначення – але можна бодай перелічити все, чим вона не є. Існує одне і, я думаю, єдине – універсальне правило естетики. Універсальним я його називаю, бо воно стало спадковою біологічною рисою в процесі еволюції людського виду. Краса може існувати *попри* сморід, але не *завдяки* йому. Що таке сморід, знають усі. Це запах чужого *вігна*, його проникнення в наш ніс із кожним вдихом. Із друзями все навпаки. Як колись сказала Амаріліс, «другове *вігно* та його *дерпіння* не смердять, а дзюрчання його *чесі* – музика для ваших вух. Якщо вам щось таке паритиме незнайомиць, ударте його між ніг». (Амаріліс дещо вульгарна, як видно з ужитку слова «смердять».)

З огляду на все сказане мені здається, що непристойності не варто нав'язувати іншим без їхньої згоди. Для одних це частина життя і його насолод. Для інших свобода слова закінчується не лише на волянні «Пожежа!» в залюдненому театрі, а й на грубих криках у присутності дітей. Усім більше до душі поезія. У вигляді «місячних» менструація не надто приваблива – але згадайте-но «скривавлений місячний лик» чи, як кажуть французи, «червоні маки» – і все стане просто чарівно (принаймні для чоловіків).

Кажіть те, що маєте, якщо гадаєте, буцімто лишитеся чистими. Коли довкруг так багато бруду, ця чистота дуже важлива.

Д. Смітник

Про сусідів справді можна страх як багато дізнатися, порившись у їхньому смітнику. Філософічний сміттяр за своїми знахідками часом навіть бачить життєву філософію власників, адже знає, що вони викидають, чи великі вони скнари, а чи, навпаки, марнотрати, й чим годують дітей. Чимало людей на світі вважає таких сміттярів носіями істини в останній інстанції. У смітник уважно глянь – істину про всіх дістань! Та тільки не дістанеш її так. Археологи часто натрапляють на вигрібні ями і з самих цих ям намагаються зробити висновки про ціле суспільство. Деякі автори йдуть схожою дорогою – реконструюють наш життєвий лад і дають йому оцінки за нашими смітниками. Але археологи значно далі просунуться, розкопуючи місто на зразок Помпеїв, ніж риють у кількох вигрібних ямах. Оглядаючи ціле місто, вони ліпше розумітимуть, що діялося між його мешканцями – шляхтою й простолюдом. У робочому кабінеті, у бібліотеці, у дитячій кімнаті й у залі для танців більше універсальних істин, ніж на сміттєзвалищі. Піт і людність монастиря цінніші, ніж піт і людність борделю, бо монастир – це (бодай однобоке) відображення високих устремлінь роду людського, а бордель (принаймні за описами порнофілів і сутенерів) статичний і навіть якщо кудись рухається, то врізнобіч або донизу. Урешті, у дитині людськості більше, ніж у пухлині матки, а в ембріоні більше, ніж у фібромі.

Що я хочу цим усім сказати? У непристойних книжках не більше знань і корисних подробиць, ніж у пристойних. Лише Толстой міг побачити все, що побачив у «Війні й мирі», а от де Садову «Філософію будуару» зі всіма її інтимними сценами й філософією під силу написати кожному тямущому старшокласникові, який посварився з матір'ю.

Е. Рахтачі

У крайньому разі лайка стає стилем життя. Прикутий до ліжка порнограф, який вічно шукає радості оргазму, ніколи не побачить лісів, океанів і сонця. Зачинений у своїй смердючій комірчині скатолог длубається в кожнісінькій події, шукаючи *vigno*, аби конче довести, що все перетворюється саме на нього. Обидва вони невдахи – адже порнограф ніколи не знайде чарівної всеохопної піхви, якої шукає, а скатолог, по груди занурившись у накопичене лайно, так і не перетворить його на золото. Порнографові краще, йому-бо перепадуть хоч якісь минущі насолоди. Із вбиральні ж можна винести лиш одну нагороду – горщик не-золота. Викрикування лайок декому справді приносить полегшу, але це просто ще раз підтверджує, що в таких слів особлива психологічна сила.

Дитинна теорія про те, що від повторення лайок усе піде на лад, не підтверджується на п'яти- чи десятирічному проміжку. Це від самого початку шлях невдах. Той, хто за десять років вимовить «вігно» чи «ойб твою матір» 100 000 разів (це якихось тридцять разів на день), майже завжди (за моїми клінічними спостереженнями) виявить, що все стало не краще, а гірше, і кричатиме: «Я ж так старався! Чому завжди я?» І це ще один доказ, що старатися – не вихід, бо якби він кричав улюблені лайки хоч по триста разів на день, ліпше б не стало.

Невдаху тут робить невдахою не теорія, а практика. Переможець, випробовуючи таке припущення, узяв би два вихідних, пройшовся б до кінця списку – по п'ятдесят тисяч лайок щодня – і перевірів, чи досягне бажаного. Якщо ні – можна спробувати іншу теорію успіху, заощадивши десять років. Це і є різниця між переможцем і вічним невдахою. Для життя й для його підсумків важливо, невдаха ти чи ні, бо від цього залежить, чи довірятимуть тобі люди.

Є. Лайка для забави

Багато хто погоджується, що неочікувана лайка переважно звучить нападливо й гідна осуду¹², але у двох випадках вона може бути ефективною саме через свою непристойність – коли нею спокушають і коли з нею забавляються.

У спокушанні лайку можна використовувати для самореклами. Якщо її застосовують саме так, вона стає ницою – і так само ниці ті американські бойскаути (виховані, варто розуміти, на вуличному ідеалізмі сера Роберта Бейден-Пауела), які носять відзнаку Комерсанта. Це мистецтво брудного заробляння швидких грошей на красотах природи¹³.

Лайка для забави – це сатира на нищість, а сатира – це хірургічний сміх, що пробиває чиряки політичного устрою й людських взаємин. Тому лайка для забави робить життя не таким непристойним. Рабле скатологічніший за багатьох авторів, бо він намагався радіти своїй скатологічній епосі. Ось присвята до мого улюбленого видання його творів (у перекладі сера Томаса Уркугарта):

*Лиш дрібка сміху нас рятує від гризот усіх,
Бо що людськіше може бути, ніж сміх?*

Але сатира – зовсім не те саме, що бунтівна вульгарність: «Я лятимусь, слідкуючи за твоїм обличчям, і побачу, ідіот ти чи зразу мене розлюбиш. Зрозуміло, свиня?»

Тому гумористичні вірші гульвіс епохи Реставрації про збур, або ж гонорею, і пранці, себто сифіліс (неминучі хвороби тогочасного гультя, котрий потім не знав, як їх вилікувати), зовсім інакші, ніж жалісливі словеса сучасних авторів на ту саму тему. Грубощі страшні, коли їх серйозно сприймає той, хто їх вимовляє, або той, хто чує. Коли ж ними перекидаються для втіхи й не швиргають у лице, мов стару грейпфрутову шкірку, читач (чи слухач) може або долучитись, або відступити зі словами «Це не смішно».

Найпоширеніші забавки з лайкою – жарти, анекдоти й лимерики. На жаль, довкола шести головних лайок можна вигадати обмежену кількість жартів, і всі вони з'явилися ще в сиву давнину. Непристойних анекдотів більше, але вони давно повідрощували собі бороди, поки сотні мільйонів студентів розказували їх сотнями мільярдів годин у сотнях тисяч наливажок останню сотню років¹⁴. Неоране поле оригінальності зараз лишилося хіба що в лимериках.

Найвеселіше забавлятися з грубощами та їхніми цензорами, замінюючи їх схожими за звучанням словами, як зроблено в «Офіційному самовчителі сексу»¹⁵, де все розписано про *дорогенні зони*, *везувії* та *кльоцик* – «крихітний кулястий предмет, розташований біля *хатки*, одразу над *солонієвими* трубами». Звісно, під час *габітусу* чоловічий *вектор* має потрапити в *рисочку*. Утім, у романі Твігза Джеймсона «Біллі й Бетті» вигадані слова ще ліпші, бо ближчі до оригіналів, і тому більше подобаються коханцям. Скажімо, той, хто не може знайти партнера для *кублення*, завжди може *спустити гачок* самотужки. А ще Джеймсон на прикладах показує, як дійти до фіналу, коли в тебе порожнє *пуздро* чи повний *міх*.

---

¹² Freud, S.: *Wit and Its Relation to the Unconscious*. In *The Basic Writings of Sigmund Freud*. Modern Library, New York, 1938, pp. 692–696.

¹³ Амаріліс розповідала про одного знайомого спокусника, який успішно користується лайкою. Тільки-но зустрівши жінку, яка його цікавить, він робить їй більш ніж звичну лайливо-непристойну пропозицію – і так завойовує прихильність одних, утрачаючи її серед багатьох інших і демонструючи (позитивно й негативно) неочікувану брудну силу грубощів.

¹⁴ Legman, G.: *Rationale of the Dirty Joke*. Grove Press, New York, 1968.

¹⁵ Sussman, G.: *The Official Sex Manual*, op. cit.

Ж. Лайка й любов

Мабуть, любовне ложе – місце, що якраз пасує для лайки¹⁶. За первісних обставин доречними можуть бути й первісні образи – бодай сексуальні. Спокушання й розбещення я не торкаюся – ідеться про акт кохання, на який погодились обоє партнерів, ба більше – про акт, де кожен активно зацікавлений у вдоволенні іншого. Первісних образів тут не треба соромитися – для когось вони, навпаки, саме тут і квітнуть, посилені й запуснені розмаїттям відчуттів – зору, звуку, дотику, запаху, смаку й тепла, яким променяється розпашілі тіла. Тутешня лайка – не образа й не блюзнірство, ба навіть навпаки – як показано у вірші:

РІЗНИЦЯ

Вона сказала: «ну ти й хрін!»

Пішов у ніч він сам-один.

І та, з якою спав пізніш,

«Ну в тебе й хрін!» – стогнала в ніч.

---

¹⁶ Symposium: “What Is the Significance of Crude Language During Sex Relations?” *Human Sexuality* 3: 8–14, August, 1969.

3. Сексуальне виховання для дітей

Наша мета дуже серйозна – розповісти про секс або навіть надихнути. Ми вже узгодили словничок із кількома анаграмами й домовилися за можливості уникати лайок. Тепер погодьмося, що забави уникати нема причин, – і нумо розглядати різні підходи до заявленої теми.

Найпроблемніше запитання «сексуального виховання»: «Як пояснити дітям про секс?» Його проблемність впливає з його безглуздості – у ньому-бо не більше здорового глузду, ніж у запитанні: «Як пояснити дітям про історію (геометрію, куховарство)?» На «пояснення» історії чи геометрії йде кілька років планового навчання й виконання домашніх завдань – і навіть після такої освіти їх справді «розуміють» не всі діти, ба навіть не всі вчителі. Багато батьків урешті кажуть собі (чи іншим): «Ага! Не знаєш, як пояснити дітям про секс, невдахо!» – чи навіть «Ха! Один я з усіх батьків умію пояснювати про секс!» Проблема тут не в батьках, а в уявленні, що існує якийсь такий «секс», який можна «пояснити». Його нема – так само, як нема «куховарства», котре теж можна «пояснити». (Гастрономічна енциклопедія «Ларус» навіть не намагається й обмежується історичними нарисами.) Корисно поговорити про температуру й аромати страв, але ніхто ще не став хорошим кухарем після розглядання малюнка газових труб чи слухання попереджень про отруйні гриби. Не можна просто відвести сина чи доньку подалі й сказати: «А зараз я поясню тобі, що таке секс. А Б В + Г Г Д = Е. Запитання є? Тоді добраніч. Пора спати». *Подалі від чого?*

Усі малі діти зразу питають, звідки беруться немовлята. Оскільки на *це запитання* ніхто не знає відповіді, батьки відчувають, що настав час розказати про *рахтання*, й або уникають відповіді, розводячись про сусідського лелеку, або йдуть ва-банк і кажуть: «Коли тато опускає свою штучку в мамину штучку, там з'являється маленька насінинка, і так далі, і тому подібне, отак і з'являються немовлята». Переважно такі батьки сміються або хоробряться – бодай частково тому, що не знають правильної відповіді й самі хочуть, аби хтось їм усе розказав. Дитина ж, замість слухати, замислюється про справді важливі речі. «А чому це татко такий веселий чи так хоробриться?» – думає вона. Вуличні діти ставляться до цього значно простіше й справді *пояснюють*. Навіть після неправильних пояснень чи заперечень, мовляв, у *їхніх* батьків нічого такого не буває, слухачі відчувають, що побували на натхненній і корисній лекції. Усі були серйозні, замислені та розсудливі, ніхто не сміявся й не хоробрився.

Оце й усе про сексуальне виховання для дітей від трьох до одинадцяти років. Із сексуальною підготовкою юнацтва від дванадцяти до двадцяти справи не набагато кращі.

II. Сексуальне виховання для юнацтва

Сексуальне виховання для юнацтва часто набуває форми книжок чи лекцій. Я вважаю, що кожна людина має три іпостасі: часом критичних, сентиментальних чи турботливих Батьків, раціонального розсудливого Дорослого й слухняної, бунтівної чи спонтанної Дитини¹⁷. Книжки й лекції про секс можна класифікувати відповідно до того, хто їх писав – Батьки (тут доречна внутрішня класифікація), Дорослий чи Дитина (і тут також). З будь-якої книжки й лекції стає зрозуміло, як вона подає досліджуваний предмет, і за цим критерієм їх усі можна розподілити на п'ять типів.

1. *Секс – це Колосальний Кальмар*. Він на своєму місці – прикутий під ліжком у подружній спальні. Будьте уважні – якщо наштовхнетеся на нього деінде, він затягне вас у свої глибини. Остерігайтеся представників протилежної статі, які за найменшої нагоди волочать вас до нього. Усі ці небезпеки найкраще підсумовує лимерик про молодицю на прізвище Світі, тому всі, хто його знають, відають про все необхідне щодо цього страховиська.

*Молодиця на прізвище Світі
Стереглася усього на світі –
Один Бог у думках,
Та хвороб стидких страх,
Та раптові небажані діти.*

Пишуть, що Колосального Кальмара вигадала іпостась Батька, але Мати теж про нього знає¹⁸.

2. *Секс – це Небесний Дар*. Це прекрасна й священна річ, яку не варто ганьбити нищими помислами й бруднити сласними думками. Янголів винайшла Мати. Батько теж про це знає, але ставиться до них дещо скептично, бо ніколи не бачив на власні очі¹⁹.

3. *Секс – це Триумф Механіки*, щось типу конвеєра, де з одного кінця заходять природні продукти, а з іншого виходять немовлята. Часом його можна мінімізувати до кишенькового конструктора, як описано в попередньому розділі: «Вставте деталь А в паз Б, потягніть за ручку В – і вуаля! – різдвяного ранку народиться дитина». Цей раціональний підхід по-дорослому оперує перевіреними фактами, але не надто надихає. Може, усе в ньому й правда, але життя така правда не поліпшує²⁰.

4. *Секс – це Капость*. Цей підхід бере гору, коли в будь-якому віці (найчастіше в юності й після сорока) усередині підводить голову бунтівна Дитина й каже: «Знаєте, чхала я на всі ваші правила й заборони. Я розкакую все як є простими англосаксонськими словами, і це значить, що я вільна». Вона припускається трьох помилок: а) ці слова не англосаксонські, б) вони не доводять вільності й в) це так не працює. Минає десять років, і такі люди не стають щасливішими за більшість оточення. Маркіз де Сад – хороший приклад²¹.

---

¹⁷ Berne, E.: *Transactional Analysis in Psychotherapy*. Grove Press, New York, 1961.

¹⁸ Наймоторошніший опис сексу як Колосального Кальмара можна знайти в дуже науковій і надто огидній праці Dr. Julius Rosenbaum, *The Plague of Lust*. Frederick Publications, Dallas, 1955.

¹⁹ Одна з найпопулярніших і водночас найсентиментальніших секс-інструкцій – Van de Velde, T. H.: *Ideal Marriage* (revised edition). Random House, New York, 1965.

²⁰ Найсвіжіша література про це – дуже серйозна й ґрунтовно підкріплена документами праця W. H. Masters and V. E. Johnson, *Human Sexual Response*. Little, Brown and Company, Boston, 1966.

²¹ Недосяжним флагманом такої літератури лишається Маркіз де Сад. De Sade, D. A. F.: *Selected Works*. Grove Press, New York, 1966.

5. *Секс – це Втіха*. Ті, хто знаходить у сексі втіху, про нього майже не говорять. Про втіху багато й не скажеш – хіба що «було весело» чи «ого!». Цей підхід теж дитячий, як і попередній, але Дитина тут симпатичніша й безпосередніша²².

---

²² Вищезгадана Легманова праця – найбільш вартісний зразок підходу до сексу як до втіхи. Цікаво порівняти Легманову широку й скрупульозну начитаність із Розенбаумовою неакуратністю в царині посилань на добре знану йому класику.

I. Сексуальне виховання для дорослих

Основна цільова група сексуального виховання для дорослих – занудні студенти, торговці рабіннями, індійські раджі й магараджі та арабські рабовласники, але багатьом звичайним людям воно теж стає в пригоді. Усе залежить від того, що вам більше подобається – малювати самому чи розмальовувати чужу схему, де для кожної ділянки позначено її колір.

Основний підручник сексуального виховання для дорослих – «Камасутра» Ватсьяяни, засновника індуїстської ремісничої школи сексу²³. Написано її або 677 року до н. е., або 350 року н. е. Супровідний матеріал до неї – «Ананга ранга» Кальянамали, написаний приблизно 1500 року²⁴. В обох книжках можна знайти витончені поради щодо поцілунків, дотиків і майстерної б'їлі, залишання в потрібних місцях слідів від зубів і нігтів, спокушання дружини ближнього свого й заспокоєння власної совісті. Біда цієї безсумнівно корисної книжки в тому, що вона підступно замінює пристрасть і творчість технічною віртуозністю й часом криводушністю.

Як каже мій друг доктор Горслі, «про секрети кусання, дряпання й звабництва читати, може, і справді збудливо, але хіба ж не цікавіше дійти до них самотужки, ніж знайти їх у книжках? Адже дружину собі теж цікавіше знайти в реальному житті, ніж через комп'ютер. З іншого боку, – кисло додає він, – тому, хто хоче більше дізнатися про методи виманювання грошей у чоловіків, ходові серед проституток і любасок, звісно, краще прочитати ці книжки, ніж розпитувати знайомих проституток і любасок, адже методи за всі ці роки не змінилися ані на дрібку».

«Який сенс, – погоджується Амаріліс, – скінчити мов той моряк, що загубив у дівчини вставну щелепу? Про це навіть пісню написали – “Люба, чом ти вкрала мої зуби?”».

Утім, бодай одна чеснота в цих книжках таки є: вони радять бути терплячими й ніжними, особливо з малолітніми нареченими.

Наступний після «Камасутри» артефакт сивої давнини – «Духмяний сад» шейха Нефзаві, представника арабської школи XV століття²⁵. Цей практичний poradnik містить чимало попереджень про жіночу підступність і зрадливість, рецепти від розмаїтих статевих недугів (зокрема як зробити маленькі члени колосальними) і набір доступних позицій для здорових пар. На додачу шейх описує особливі позиції для незвичних випадків: для повних пар, для низенького чоловіка й високої жінки та для коханців із різними каліцтвами. Віддає він належне й глибокій обізнаності та акробатичним талантам індусів (надто жінкам, здатним тримати олійну лампаду в повітрі на підшві так, аби вона не згасла до самого кінця), але підозрює, що чимало їхніх вправ несуть із собою більше болю, ніж утіхи.

На жаль, великий розділ про педерастію з книжки Нефзаві досі не переклали. Він би точно пролив світло на долю поневолених дітей віком від чотирьох до десяти років, яких досі літаками завозять із Сахари на Аравійський півострів²⁶. (Я на власні очі бачив, як дворічного хлопчика обережно вчать на раба в іспанській Сахарі.)

²³ *Kama-Sutra of Vatsayana*. Translated by S. K. Mukherji, K. C. Acharya Oriental Agency, Calcutta, 1945.

²⁴ *Ananga Ranga of Kalyanamalla*. Translated by T. Ray. Citadel Press, New York, 1964.

²⁵ *Perfumed Garden of Shaykh Nefzawi*. Translated by Sir Richard Burton. G. P. Putnam's Sons, New York, 1964.

²⁶ O'Callaghan, S.: *The Slave Trade Today*. Crown Publishers, New York, 1961. Містить матеріали дискусії в Палаті лордів (Гансард) у четвер 14 липня 1960 року. У Бертона є довге есе про історію педерастії в арабських країнах та інших регіонах, які він узагальнено називає сотадичною, або ж педерастичною зоною за іменем Сотада, непристойного, але ритмічного поета античної Греції. R. F. Burton: *Thousand Nights and a Night*. Надруковано спеціально для Бертонівського клубу, б. д., т. 10 (імовірно, 1886 року), с. 205–254. Арабські солодії вважали, що в тих, хто постійно молиться, у Раю будуть гарненькі хлопчики-валдан. Загалом же з любовної літератури й специфічної торгівлі видно, що араби розцінювали своїх сексуальних партнерів радше як «провіант», а не як людей. Сучасніші й кривавіші приклади можна знайти у *Musk, Hashish and Blood*, by Hector France (Printed for Subscribers Only, London & Paris, 1900).

Наостанок варто згадати ще одну працю – «Золоту книгу любові» доктора Джозефа Векерле, де описано 531 позицію – більше, ніж у «Камасутрі», «Ананзі ранзі» й «Духмяному саду» разом узятих (тому всі інші книжки пасуть задніх порівняно з цією), а також, мабуть, більше, ніж у «Бегаристані», «Гулістані» й семи еротичних poradників Ібн Камалія-паші. Але навіть Векерле – просто європейський емпірик. Закликавши на допомогу сучасні американські обчислювальні машини, Легман вирахував, що можливих позицій – 3780²⁷. Такий технологічний підхід ледь не перетворює Ватсяянину книжку на зразок сексуального примітивізму, але насправді вона не така.

Проте досить уже про сласні печери Індії, Аравії та Відня. Перш ніж описувати сексуальне виховання здорових повнокровних дорослих американців із чистими помислами, скажемо кілька слів про шкільне «сексуальне виховання». Про його наслідки час буде говорити років через двадцять, коли підросте ціле покоління, що зазнало його впливу. Головне, щоб його не викладали фригідні сухарі, з-за чийх плечей виднітимуться вобли з наглядової ради. У цій ситуації секс – як гумор. На курсах гумору (якщо такі існують) мають викладати ті, хто бодай раз у житті сміявся – до того ж задоволено.

---

²⁷ Legman, G. *Orogenitalism*. Julian Press, New York, 1969. Важко повірити, що про це можна написати 300-сторінкову монографію, не скочуючись у банальності, повтори й слизьку хіть, але Легманові вдалося. Для зацікавлених подружніх пар, старших за 21 рік, які живуть у штаті, де таке не вважають злочином (і мають письмову згоду батьків?) це найкраща книжка на тему, хоча, варто сказати, інших я не дивився (а цю бачив, бо видавець прислав мені примірник) і, може, когось несправедливо забуваю. Книжки Векерле німецькою я не бачив, а англійською її ще не видали.

І. Американське сексуальне виховання для дорослих

У Сполучених Штатах серйозно сприйняли припис «Ні – війні, так – любові!» і сформували кілька місцевих шкіл кохання. Спираючись на чисту винахідливість янки, позбавлені федерального чи державного фінансування американці в цій галузі (одній із небагатьох) проводили дослідження зовсім без урядової підтримки.

Першою й найрадикальнішою стала соціологічна (вона ж секундомірна) школа з гаслом «24-40 або борися», тобто двадцять чотири хвилини й сорок секунд (чи які там найновіші результати опитувань) на оргазм – свіжі цифри беруться в соціологів, процитованих у недільній газеті²⁸. Формально віддаючи належне варіаціям, деякі учні цієї школи, утім, дотримуються думки, що всі, хто надто відхиляється від цифр, – невдахи, притрушені, комуністи чи все разом.

Наступна в списку – жіноча школа стандартної реклами, яка віддає належне стразовій пристрасті середніх класів. Дістаньте чоловіка з холодильника, розморозьте, обійміть, покладіть у тепле ліжко й залиште пріти, доки його очі не вкриються тонкою поволокою²⁹. Тепер ви сама собі господиня – хочете подавайте його, а хочете – ні, як собі знаєте. Рецепти до цього етапу не доходять.

Третя школа – психоаналітична (її ще називають школою стандартів). Вона офіційно визнана запроваджувачкою Міжнародного стандарту сексуального життя³⁰. У Фройдіві плани це не входило³¹, але все зрештою вийшло саме так. Запеклим суперником цієї школи став популярний комуністичний рух, активісти якого заснували школу порівняльного оргазмознавства, чий члени щодня вітають одне одного запитанням: «Які останні новини зі світу міжособистісної взаємодії в царині оргазмів?»³² Це ввічлива форма запитання «Чи був у вас оргазм, який відповідає стандарту оргазму, що зберігається під скляним ковпаком у Американському бюро стандартів поруч зі стандартом метра, стандартом кілограма й уже забутим стандартом дефекації?». Для таких людей стандарт оргазму замінив собою Священний Грааль – багато пар усе життя женуться за ним і кричать: «Хо-хо! Знову втік, чортяка!»

---

²⁸ Секундомірну школу заснувала Кінсі з колегами. (Kinsey, A. C., Pomeroy, W. B., and Martin, C. E.: *Sexual Behavior in the Human Male*. W. B. Saunders Company, Philadelphia, 1948, pp. 178–179.) Мастер і Джонсон довели справу до досконалості, представивши певні цифри, округлені до десятих частин секунди. Такі виміри корисні для фахівців, які вміють їх належно трактувати – прості люди з вулиці й соціологи без медичної підготовки ними часто маніпулюють і доходять хибних висновків.

²⁹ Майже в усіх жіночих журналах рецепти сексу написано в тій самій манері, що й рецепти яблучного пудинга, тільки менш відверто і з перчинкою замість начинки.

³⁰ Мастер і Джонсон стверджують (спираючись на фільми), що, всупереч теоріям психоаналітиків, двох окремих оргазмів (кліторального й вагінального) не існує.

³¹ Власне, один із найталановитіших перших послідовників Фрейда відкрито відкидає такі погляди. (Karl Abraham, *Collected Papers*. Hogarth Press, London, 1948, p. 413.)

³² У цій країні зараз багато організацій пропагує ідею «групових зустрічей» і «марафонів», де оргазми вільно обговорюватимуть і порівнюватимуть, послуговуючись специфічною для таких груп лексикою, класичний зразок якої я навів у тексті. Пор. Maizlish, I. L.: "The Orgasm Game." *Transactional Analysis Bulletin*, 4: 75, October, 1965. Also Hartogs, R., and Fantel, H.: *Four-Letter Word Games: The Psychology of Obscenity*. M. Evans & Company, New York, 1967. У цих авторів є детальніша бібліографія на тему.

Й. Стандартний сексуальний словник

Ідеальний повний сексуальний словник має складатися з чотирьох слів. Батьківський, чи то моральний аспект особистості, що виконує роль консультанта, потребує «так» і «ні». Рациональному й відповідальному Дорослому, який домовляється й обіцяє, теж потрібні «так» і «ні». Інстинктивна Дитина, яка, власне, відкриватиме незнане, потребує для своїх реакцій одного-єдиного «вау!». У рідкісних випадках, коли Батько чи Дорослий висловлюють хибні судження, Дитині може знадобитися «ех!». Усе, що виходить за межі «так», «ні», «вау» і «ех», підказує: у когось проблеми. Можна, правда, тримати в запасі ще й вигук «краса!». Є люди, які не розуміють, навіщо й коли казати «вау!» чи «краса!», але тим, хто знає таємницю, мені більше нема чого сказати³³. Просто для одних життя – це «так» і «вау», а для інших – «ні» і «ой» (або «ех»).

Оглянувши кілька проблем, які постають у процесі розмов про секс, і знайшовши для деяких рішення, продовжимо розповідь і перевіримо, чи впораємося ми ліпше за попередників. Але не забудьте, що, по-перше, багато правди говориться жартома, а по-друге, правда – це просто жарти із серйозним лицем.

---

³³ Вигук «вау!» на позначення радості лиш нещодавно увійшов до повсякденного вжитку, але у французів, скажімо, його еквівалент «о-ля-ля!» побутує вже дуже давно.

Частина I. Секс і статеві органи

1. Чому нам потрібен секс

А. Вступ

Життя – це унісон складних хімічних сполук, з'єднаних у ланцюги, кільця й спіралі. Найперше й найважливіше завдання будь-якої живої істоти – вижити, тобто запобігти зовнішньому руйнівному впливу, і підтримувати злагоджену роботу ланцюгів, кілець і спіралей. На жаль, на всіх живих істот чигає небезпека. Ті, хто її уникає, рано чи пізно старіють – оце й усе. Ланцюги, кільця й спіралі втрачають гнучкість, і організм поступово вмирає. Отже, жодна жива істота не може жити вічно й тому, аби вижити, мусить самовідтворюватися. Вид, що не збільшить свою кількість, аби пережити всі небезпеки, рано чи пізно вимре, як динозаври й додо. Тому після забезпечення власного виживання у всіх живих істот на другому місці стоїть відтворення.

Усі добре знають, що один з найулюбленіших способів відтворення – це секс, тому секс – друга найважливіша річ (після виживання) у житті всіх сексуальних організмів. Власне кажучи, деякі тварини (скажімо, павуки) навіть прагнуть віддати за нього життя.

Люди часом теж віддають за нього життя, хоча переважно намагаються цього уникнути. Отже, секс – це спосіб вижити. Для виживання тіла потрібен захист, для виживання генів – секс. Тіло смертне, а гени можуть жити вічно, якщо переходять із покоління в покоління. Вони ніби естафетна паличка, яку передають одне одному учасники буцімто нескінченних біологічних перегонів. Часом такі перегони, як писав поет, кінчаються вищанням, а часом загрожують вибухом.

Б. Що таке секс?

Секс – це результат еволюції й виживання найзграбніших, і людські істоти на самому вершечку цієї купи. Люди з-поміж усіх найвеселіші, людський секс найкращий (бодай для нас самих), і тому як патріоти свого виду ми мусимо ним пишатися. Усім, хто не пишається, дорога туди, звідки вони прийшли, себто до медуз.

До появи сексу в царстві тварин (або там, де пізніше з'явиться царство тварин) уже існувало два види відтворення. Найнижчі організми (тобто ті, яких ми називаємо найнижчими, поки вони не почнуть протестувати) відтворюються бінарним поділом. Одноклітинні найпростіші організми їдять, аж поки не виростають зі своєї шкіри й не розриваються надвоє. Звучить жахливо – ніби «Ну от, знову!» чи навіть «Чому завжди я?», а не «Вау!». Усе це дуже монотонно, бо дві дочірні клітини складаються з тих-таки кілець і спіралей, що й материнська, і шансів на оригінальність небагато. Ба більше: оскільки всі клітини однакові, будь-яка загальна зміна середовища, що руйнує одну з них, найпевніше, зруйнує всіх.

Кон'югація – дещо вдосконалена схема розмноження. Для неї, як і для танго, потрібна пара – пара одноклітинних організмів одного виду. Вони притискаються одне до одного, обмінюються кільцями й спіралями, а потім розриваються. Утворені внаслідок цього діти трохи відрізняються від батьків, і це допомагає їм вижити, адже одних зміна довкілля вб'є, а інші, відмінні, житимуть далі. Серед таких організмів нема чоловічих і жіночих – принаймні їх дуже складно розрізнити.

Людям притаманніша копуляція, учасники якої належать до однієї з двох статей. Чоловікові певним чином зазвичай вдається залишити свою сперму в жінці й запліднити її яйце-

клітини. Оскільки в сперматозоїді й яйцеклітині багато різних генів, результат їхнього змішування строкатий, як народний танець: зміна партнерів і там, і там уможливорює численні комбінації. Усі нащадки, крім ідентичних близнюків, відрізняються один від одного, і тому в деяких виявляється більше шансів вижити в колообігу сфер. У деяких живих організмів, скажімо, у риб, є поділ на статі, але немає копуляції, бо жіноча особина відкладає яйця у воду, а чоловіча кропить їх своїм сім'ям зовні. Равликам, мабуть, веселіше за всіх, крім людей, бо вони гермафродити й копулюють одночасно з обох кінців.

«Парування» – романтичніший синонім «копуляції». Це слово використовують птахолюби, шкільні вчителі й любителі домашніх тварин. Тварини, які «паруються», нібито обирають партнерів обережніше й люблять їх сильніше, хоча це не завжди правда.

Людське парування називають статевим союзом – як уже було сказано, цей вираз уживають переважно в церкві. Люди, що вступають у статевий союз, нібито (або неодмінно) відчувають духовну спорідненість і тому паруються красивіше, ніж тварини, хоча це теж не завжди правда. Утім, такі союзи переважно називають благословенними – надто коли в них народжуються нащадки.

Від вищесказаного з'являється відчуття, ніби мета всіх цих процедур – відтворення, але у випадку людей це не завжди (і навіть не переважно) так. Людство зробило великий крок уперед, відокремивши радощі сексу від його біологічної мети: людина – єдиний відомий науці живий організм, який може влаштувати собі секс без відтворення й відтворення без сексу.

Отже, можна стверджувати, що сексуальне відтворення – удосконалена версія бінарного поділу й кон'югації. Цей спосіб змішування генів забезпечує сильнішу варіативність потомства й дає йому більше шансів вижити в мінливих умовах довкілля. Організми в пошуках сексуальних партнерів ідуть на далекосяжніші й ризикованіші кроки, ніж ті, яких задовольняють менш вишукані способи відтворення. Що манливіший секс, то далі організм просунеться в його пошуку й на більші ризики піде. Отже, з біологічного погляду, секс і його радощі – чудовий спосіб виробництва більшого розмаїття організмів, які живуть у найрізноманітніших умовах, та еволюції пристосованіших і авантюристичніших форм життя.

В. Але який у цьому сенс?

Такі пояснення задовольняють хіба допитливого равлика, який відповзе, посумнілий, хоч мудрий, – але не допоможуть збагнути невидимих розрядів, що день у день блискають між чоловіками й жінками. Тому ось вам невеликий перелік речей, які надають сенсу сексові в людському житті – майже для всіх і для кожного.

По-перше, секс – це запліднення: круте піке сперматозоїда в родючий ґрунт яйцеклітини, яка викидає тремку квітку нового життя. Але цього можна досягти й без сексу – штучним заплідненням. (Чи знали ви, що є окрема професія, представники якої цілими днями так пшикають індичок, аби цих нещасних птахів не лише патрала та їли, а й зраджували, спринцювали та ошукували?)

По-друге, секс – це вагітність. Хай скільки в ній сексуальності, та вона задовольняє жіноче бажання наповнитися новим живим життям і чоловіче – наповнити ним жінку, змінивши її життя й тіло силою власного знаряддя.

По-третє, секс – це обов'язок, і ось що кажуть ті, хто так вважає: це обов'язок жінки родити дітей своєму чоловікові й чоловіка – давати їх жінці своїй; обов'язок жінки – коритися прагненням чоловіка й обов'язок чоловіка – давати їй те, чого вона не мала в дівочтві. А зараз це ще й обов'язок жінки дарувати чоловікові оргазм, якого він, на її думку, заслуговує, й обов'язок чоловіка дарувати жінці оргазм, який вона собі уявляє.

По-четверте, секс – це, можливо, ще й ритуали: ритуал ранкового сексу, ритуал сексу ночами, з нагоди річниць і на Різдво.

По-п'яте, секс – це ще й часом полегшення, розслаблення від накопиченої напруги, що викликає дискомфорт, відволікає й навіть болить. Як би чоловіки не уникали такого способу розслаблення й скільки б вони не вважали секс негідним потуранням своєму «я» – рано чи пізно їм здається, що вони його заслуговують, і коли воно не настає – борються за нього з відчуттям шляхетності й гідності. Розслабляються такі чоловіки за допомогою сексуальних відправлень. Якщо у відправленні бере участь інша людина, чоловік відчувається винним, бо використав її для своїх потреб; коли ж він не сприймає її за людину, він винуватить себе за нелюдськість. Якщо його полегшення не потребує іншої людини – «бо кожен сам собі дружина й медовий місяць у руці» – він таємно радіє через власну самодостатність, відчуваючись водночас самотньо, розчаровано й відокремлено від роду людського, бо скоїв один із первородних гріхів, до якого часом змушують характер і обставини.

По-шосте, секс – це часом фізіологічне перелаштування, пакт, укладений для взаємного відчуття достатку.

По-сьоме, секс – це подеколи довгождане задоволення, вічна гонитва за обіцяною оргазму.

По-восьме, секс – це іноді добре спільне заняття, спосіб гаяти дні, чекаючи на Санта-Клауса або смерть.

По-дев'яте, секс – це іноколи гра спокуси й відступу, сварок і примирень на ліжку, що стає ареною всіх відомих і ще не винайдених психологічних ігор між чоловіком і жінкою.

По-десяте, секс – це часом спосіб об'єднатися й порозумітися, підписати давні й укласти нові угоди, ще ближче підібратися до єднання двох душ, двох ліній, що ковзають уздовж ретельно зведених між ними стін.

По-одиннадцяте, секс – це іноді близькість і зв'язок, злиття двох твердих тіл, розплавлених полум'ям пристрасті, в одне ціле, що може триматися вічно, коли не трісне під ударами життєвого молота й не розмиється монотонними краплями всюдисущого побуту.

По-дванадцяте, секс – це, можливо, остаточне й вічно нове вираження любові, зосередженої в природному продукті, заплідненій яйцеклітині, що замикає собою коло.

Запитання «То в чому ж сенс сексу?» часто звучить із ноткою відчаю в голосі. Ті, хто ставить його саме так, насправді хочуть відповідей на два інші запитання. Перше – «Чому мені його так сильно хочеться?». Відповідь: ми просто так влаштовані. Не забувайте, ми всі починали медузами, яких відділяли від людей мільйони років природного добору. Сильніші й енергійніші організми, яким сильно хотілося сексу, загалом лишали після себе більше нащадків і мали більше шансів вижити, ніж ті, кому хотілося менше. Тому-то ми й прагнемо його так несамовито – от тільки нас багато що збиває з пантелику й багато кому хочеться підтримувати цю неясність.

Ось ми й дійшли до наступного запитання, яким багато хто сушить собі голову, – «Коли ж він мені перепаде?». Відповідь на нього така: коли будете готові, тоді й перепаде. Готові пройти довгий шлях, зробити всі необхідні пожертви й задовольнитися тим, що маєте, – перепаде хоч зараз. Утім, наслідки такого сексу теж не забаряться: можливо, фізичні, ментальні чи моральні, а може, дійде й до зради батьків чи самого себе – тому, певно, краще таки почекати слухного часу. Чекання – трохи нікчемний і неприродний елемент життя, але... (тут кожен може вставити власні «але» або ж плюнути на них усі).

Г. Мета сексу

Найліпше секс задовольняє власні цілі, будучи самоціллю. Усі цілі поділяються на дві групи: ті, що розвинулися за мільярди років природного добору, і ті, що з'явилися десять тисяч років тому під впливом людського розуму.

Природі не потрібні наші тіла – їй потрібна наша продуктивність. Ми живемо на дуже маленькій планеті (Юпітер у 1300 разів більший), і головна її відмінність від інших небесних тіл – заселеність прямоходячими людьми. Аби лишити її заселеною, нам треба розмножуватися так само швидко, як ми вмираємо, або навіть скоріше. Тому якщо в сексу і є якісь цілі, найбільша й космічна з них – виживання нашого виду, а також постійна еволюція на основі варіативності (тобто шлюбів) і поліпшення через природний добір. Із цього погляду, отже, наші тіла призначені лише для транспортування сперматозоїдів і яйцеклітин і самі по собі мало чого варті. Єдиний наш обов'язок перед усесвітом – дожити до статевої зрілості й відтворитись, а єдина функція сперматозоїдів та яйцеклітин – слугувати переноскою, контейнером для генів. Інакше кажучи, головна відмінність Землі від усіх інших каменюк, що літають у космосі, – жменя людських генів, буквально жменя, бо гени всього людського виду можна зібрати на долоні. Отже, сперматозоїд і яйцеклітина існують лише заради цих генів, а наші тіла – заради сперматозоїдів і яйцеклітин, і в цьому їхня священна місія. У системі світобудови ми просто поштові торби, призначені для перенесення елементів якоїсь великої розсилки Творця, мета якої нам невідома, бо жодна поштова торба не знає, які новини й пропозиції вона в собі несе. Секс – це пальне, що жене вперед цей грандіозний проект: без сексу він би спинився навіки й розсипався, лишивши по собі лише сухі кістки як доказ власного існування.

Отже, ціле людське життя можна розглядати як підготовчий етап до нашої ролі в цьому виробництві, де ми вигодуємо те, що народили, і відходимо, передаючи свої результати прийдешньому поколінню. На щастя, багато з нас можуть насолоджуватися сексом, навіть зігравши свою роль. Ті, кому не вдалося відтворитися через тілесні вади чи з власної волі, теж можуть екстатично продовжувати, натикаючись один на одного й бодай частково компенсуючи те, чого були позбавлені.

За те, що ми допомагаємо вершити її унікальний задум, Природа віддячила нас дивним і чудодійним подарунком. Оргазм – її нагорода тим, хто створює нове життя. Вона з небаченою щедрістю роздає дари зі свого велетенського кошика втіх і навіть не вимагає повернути їх тим, у кого не вийшло відтворитися. Вона ліберально звільняє від обов'язків усіх надто старих для розмноження й не карає тих, хто ошукує її контрацептивами. Набожні люди вважають це все красномовним прикладом небаченої божої милості. Утім, є тут і покарання – страхітливі хвороби, що напосідають нібито на випадкових людей. Ті ж, хто цілком відмовляється від дарів, повільно кам'яніють, поїдені заздрістю, – бо від чого млявішає секс, від того стигне й мозок.

Побічний продукт сексу – потяг до гніздування. Він змушує чоловіків споруджувати будинки, а жінок – їх прикрашати й забезпечувати для дітей затишне кубельце, де можна чекати своєї черги. На щастя, чоловіків і жінок сильно вабить одне до одного й вони можуть займатися цією справою разом. Принаймні так воно має бути. Й усі сексуальні мережі, підтримані тілесною хімією й сплетіннями нервової системи, влаштовані таким чином, що все буде саме так, коли тільки ніщо не стане на заваді.

Оце й усе про Природу й про те, що вона створила в процесі еволюції, – від перших примітивних генів у океані й до людських родин, які допомагають одна одній вижити, об'єднуючись у спільноти.

Але нас не влаштовує роль простих переносників сімені – і тому ми розвинули секс та його можливості в складнішу й тоншу систему.

По-перше, у сексі джерело нашого безсмертя. Кажуть, усі наші оселі, справи, ферми й фабрики, книги й картини, все нажите й передане дітям із відбитками наших рук і думок – минуше. Усі пам'ятники Озимандієві перетворяться в прах, як описував Шеллі; рум'яні чи бліді проповідники кричать про це щонеділі з казальниць, а ми самі жахаємося цього, коли все, чого торкалися наші руки, палять чи забирають геть. «Надходять загарбницькі танки, які поруйнують усе, що ми збудували, й усе, що нам дороге». Наша остання надія, що діти – продукт нашого сексу – виживуть, онуки – продукт уже їхнього сексу – щось про нас пам'ятати-

муть, а наші далекі нащадки з майбутнього знатимуть нас із легенд про Засновника й Засновницю племені.

По-друге, не варто забувати про вже згадані негайні здобутки. Секс як чиста винагорода в багатьох країнах став популярнішим видом спорту, ніж футбол, боулінг чи телебачення: це гостинний прихисток для бідних і очікувана гавань утіх для заможних. Він звеселяє години, які інакше були б печальними чи навіть моторошними. Дехто вирощує його, ніби рідкісну рослину чи кущ, щоб чавити з нього останні краплі п'янкої насолоди. Секс – це виправдання зв'язків, котрі ми будь-що-будь прагнемо зберегти, він прикріплює нас до людини, яка стала єдиною надією в космічному морі самотності, а для пов'язаних духовними узами це ще й містична форма первісного єднання.

Підсумовуючи, можна сказати, що секс – це матриця всіх типів жвавих обмінів – обіймів і сварок, утеч і спокус, будівництва й бешкетів. На додачу, це ще й шлях до щастя й роботи, замітник усіх ліків і зцілення від численних хвороб. Він створений для забави, задоволення й екстазу. Він пов'язує людей узами романтики, вдячності й любові. А ще від нього бувають діти. Ось навіщо секс у людському житті й коханні – і ось яка його мета.

Г. Секс і наука

А чим ми йому віддячуємо? Донині переважно страхом, ненавистю, огидою й відразою. Чимало опитувань мало засвідчити розмаїтість сексу, значна кількість мандрівок антропологів (які здебільшого виявлялися відмовою від нього) – його частоту. Науки в цьому всьому небагато, і на неї звідусіль нападали з криками гніву чи вимогами. Багато зі сказаного мною походять зі здогадів, інтуїції та звітів без чітких статистичних фактів. виправити все дуже просто.

Припустімо, що хороший секс означає ліпше здоров'я. Перевірити цю тезу просто – скажімо, за допомогою мого рецепту.

Добре відомо, що в багатьох студентів регулярний секс. Нерегулярний він теж у багатьох. У третьої групи є тільки мастурбація, а четверта, незначна, імовірно, зовсім не має сексу. Неважко знайти 4000 добровольців – по 2000 юнаків і дівчат, де кожен 500 належать до однієї із зазначених груп. (Тільки знайти 1000 людей зовсім без сексу, певно, буде важкувато.) Аби з'ясувати, чи позитивно впливає на здоров'я хороший секс, треба порівняти інформацію про ставе життя і здоров'я всіх студентів за чотири роки навчання. Результати дослідження будуть корисними не лише для окремих осіб, а й для медичних працівників. Якщо хочеться зробити цей експеримент недорогим, можна знайти одного працелюбного дослідника (100 днів по 40 інтерв'ю, плюс час на сортування й зведення таблиць). Лінивий дослідник може зробити проект дорожчим і респектабельнішим, найнявши кількох секретарок і придбавши комп'ютер, але навіть тоді справа лишатиметься підйомною та корисною. Як мені відомо, за неї досі ніхто не брався.

До речі, якщо пан Платник Податків щороку віддає державі 100 000 доларів, його річний внесок у такий проект дорівнюватиме кільком десятим цента. З одного боку, не думаю, що він буде проти такого незначного внеску у важливу наукову справу, а з іншого, здається, не апелюватиме до нього, аби втрутитися в дослідження.

Д. Секс і релігія

Ніщо так не дратує вірян, як секс – або принаймні секс без правил. Оскільки правила в кожній релігії свої, парафіяни різних церков дратуються з різних причин, але всі впевнені, що секс – теж царина релігії, і тому дозволяють духівникам, старійшинам чи лікарям вирішувати, коли він священний, а коли – профанний. Оскільки всіх їх утримує держава, їхні правила також переважно створені для старших, а не для молодших, і для офіцерів, а не для рядових.

Хай там як усе влаштовано з релігією, та дехто вважає, що будь-який секс священний, у всіх має бути для нього таємне місце, а ті, у кого нема, потрухли всередині на порох і вже прямують дорогою до смерті. На іншому боці ті, кому весь секс профанний, – традиціоналісти й фанатики на кшталт російських скопців, які кастрували себе, доводячи істинну віру. Дещо осторонь стоять ті, хто звик профанізувати все, що інші вважають священним. Часом вони організують секти (як відьми) чи просто ходять шеренгами в громадських місцях, убравшись у светри з написом «Здохніть!».

З певного погляду секс або щирий, або підступний. Усе залежить від «угоди» чи взаєморозуміння сторін. Якщо всі все добре розуміють і беруться за справу свідомо – секс щирий. Якщо ж у гру вступає бруд, експлуатація, зрада чи прихований мотив – секс підступний. Тому, навіть якщо здається, що є взаємна згода, користуватися чужою слабкістю підступно, бо брудно. Скажімо, схилити дитину до сексу за цукерку брудно, бо навіть якщо вона погодиться, її експлуатуватимуть, адже дитина не знає, куди вплутується і які будуть наслідки. Усе це відповідає юридичним аспектам контракту, де самої згоди замало – вона має бути «свідомою».

Духівники, які практикують «транзакційний аналіз», розрізняють священний і профанний секс, а також щирий і підступний. Намагаючись звести дві опозиції в одну, вони, найпевніше, називатимуть увесь підступний секс профанним. З іншого боку, не весь щирий секс називатиметься священним – у цьому різниця класифікацій.

Священність дуже часто пов'язують із поважністю: веселе не може бути священним, а той, хто з чогось сміється, його профанує. Я з цим не згоден. Якщо секс священний, то священні й веселість зі сміхом, бо вони не менш радісні й людські.

У цивілізованих країнах, як і деінде, секс часто священніший за людське життя. Тому в Техасі людину можуть законно вбити навіть за дрібний сексуальний переступ. Широкомасштабніший приклад: на війні цілком припустимо вбивати стільки, скільки зможеш, якщо відповідна особа віддасть наказ, але наказів розпочинати оргії ніхто не віддає.

У мирний час войовничий крик «Краще смерть, ніж секс» найзловісніше ілюструє американська пенітенціарна система: 200 000 в'язнів державних і федеральних тюрем повністю позбавлені нормальних сексуальних стосунків. Через це переважно жваві, енергійні чоловіки й жінки там мусять удаватися до гомосексуалізму й убивства, аби якось вихлюпнути емоції. Але досі ніхто не наважився дозволити бодай пошлюбленим в'язням розслабитися зі своїми законними парами й дати пристойності шанс. (Зараз із цієї ситуації вже є винятки.)

7 ЕВ: У всіх живих істот? Та ну. Не вірю.

ЕБ: Навіть якщо воно небажане, воно все одно важливе.

8 ЕВ: Ти стверджуєш, що люди мусять відчувати потребу мати дітей, а ті, у кого її нема, ідуть проти основних біологічних інстинктів. Утім, ми можемо лише припустити, що бажання мати дітей – біологічне. Насправді все, що ми можемо сказати, – це те, що в людей є потреба (чи бажання) копуляції.

ЕБ: Ах так!

9 ЕВ: Так думають чоловіки.

ЕБ: І деякі жінки. Що в цьому такого?

10 Мається на увазі транзакційний аналіз.

2. Статевий акт

А. Чоловічі й жіночі статеві органи

Чоловіча статева система простіша від жіночої. Цим дуже пишаються біологічні жінки, власниці заокруглених стегон, грудей і чотирьох ямочок у нижній частині спини, які утворюють ромб Міхаеліса, так люблений скульпторами жіночих форм. Цей чітко окреслений ромб – справді одна з найкрасивіших природних конструкцій, яка обіцяє всеохопне тепло й плідність, що збуджує саме єство турботливих біологічних чоловіків, які хочуть лишити після себе потомство. Якщо ви досі не помічали цю найкрасивішу долину на землі й не захоплювалися нею – дуже рекомендую. Як об'єктові чистої естетичної насолоди, вільної від нестримних пристрастей, збуджених каньйонами між грудьми, сідницями чи стегнами, їй немає рівних.

Чоловіче статеве обладнання складається з двох маленьких тиглеподібних посудин (яечок), у кожній з яких є власний дистиляційний апарат (епідидиміс) і бачок (сім'яна порожнина). Обидві посудини сполучаються з трубкою (простатою), що накачує продукт крізь гідравлічний таран (пеніс). Жіноче починається яєчниками, що струшують достиглі яйцеклітини, мов яблука, до отвору фаллопієвих труб, чії ніжні пелюстки підштовхують їх далі, до матки. Матка призначена для виношування й дозрівання ембріона. З іншого боку піхва обладнана залозами, що виробляють змазку, аби полегшити потужні поштовхи пеніса, що ковзає її коридором, готовий випустити зі своїх сім'яникових торпед заряд нового життя. У піхви є й м'язи, які стискаються, пульсують і заманюють сім'я до точки призначення – матки. Над входом до піхви розташований клітор – орган, спеціально побудований і обладнаний особливими нервовими закінченнями для вишуканого збудження, що веде до фінальної насолоди. Підсумовуючи, можна сказати, що в чоловіка є дві надзвичайно мініатюрні клітинні фабрики й агресивна система доправлення продуктів. У жінки є чудове обладнання, щоби давати раду із цими доправами, які вона складає в найелегантніший у всесвіті інкубатор. Обладнання для виготовлення чоловічого коштовного продукту в неї теж є.

Утім, між чоловіком і жінкою виникають певні психологічні труднощі, бо він виставляє, а в неї вставляють, або, як хтось казав, у чоловіка зручності надворі, а в жінки всередині. Чоловік, ідучи за покликом тіла, може засвітити свої вбудовані банери всіма нічними вогнями, жінка ж влаштовує рекламні кампанії в залаштунковій темряві. Несхожість між ними нагадує різницю придорожньої неонові буржерної стійки й вишуканого заїзду з непримітним фасадом, що приховує самотню затишну кімнатку.

Б. Як усе починається

Сімдесят років тому Зигмунд Фройд сказав, що більшість дорослих сновидінь стосуються сексу й виражають еротичні бажання³⁴. Він дійшов такого висновку, вивчаючи психологію сновидінь, але не мав чітких доказів. Багатьом чоловікам, зокрема медикам, ця думка здалася малоюмовірною, неприємною чи навіть відразливою, але Фройд тримався свого. І от нарешті маємо докази. Сучасні дослідження сновидінь показують, що майже всі сни (принаймні чоловічі) супроводжуються ерекцією (або вона їм передує)³⁵. Те саме, вочевидь, можна

---

³⁴ Freud, S. *The Interpretation of Dreams* (fourth edition). The Macmillan Company, New York, 1915, p. 240.

³⁵ Fisher, C., Gross, J., and Zuch, J.: "A Cycle of Penile Erections Synchronous with Dreaming (REM) Sleep." *Archives of General Psychiatry* 12: 29–45, January, 1965. 95 % з 86 періодів швидкого сну в 17 піддослідних супроводжувались ерекцією.

сказати й про жінок, хоча в їхньому випадку з доказами складніше. Отже, в організмах обох статей під час сну відбувається чимала сексуальна активність і приблизно кожні півтори години в чоловіків виникають ерекції. Це може тривати без вашого відома роками – чи навіть усе життя.

Поза снами статевий акт для чоловіків починається з ерекції. Відсутня ерекція – немає сексу. Творець пеніса був уважним до деталей. Кров роками безперешкодно циркулює в ньому, поки притік не збільшиться, а відтік не заблокується. Коли так стається, вона збирається в спеціально призначених для цього печеристих тілах. Статевий орган усотує її, мов губка, і дещо видовжується. Накопичуючись, кров заповнює всі порожнини, які поволі роздуваються. Зовсім скоро пеніс стає міцним і напнутим, мов барабан.

Щодо внутрішніх причин ерекції є дві теорії. Кров надходить до органів артеріями й витікає з них венами. За першою теорією, розширеними артеріями кров плине так швидко, що відкачується не вся. Друга стверджує, буцімто найбільша вена блокується якраз там, де виходить із пеніса та входить у тіло, і тому там накопичується кров.

Спершу розглянемо другу теорію, бо вона витонченіша. Коли найбільшу вену заблоковано, кров не може вийти назовні, аж поки під тиском не подолає цей блок або не знайде собі кружний вихід меншими венами. Уявімо собі головну вену у вигляді тонкостінної гнучкої гумової трубки. Біля виходу з пеніса її перетинає пучок м'язів. Скорочуючись, вони блокують вену, кров не може нею протікати, скупчується під цією загатою, пеніс розбухає, ніби... ніби пеніс, і що більше в ньому крові, то твердішим він стає. Що збудженіший чоловік, то довший його фалос. Він так розбухає, що рухлива головка часом трохи задирається догори. Інколи здається, ніби він от-от вибухне, якщо негайно не знайти, куди його спустити, – але боятися не варто. Кров завжди знайде собі шлях меншими венами, перш ніж ситуація вийде з-під контролю. Природа влаштувала все так добре, що гідравліку не розірве, хай як сильно вона не напружується.

Маленький м'яз, що запускає всі описані процеси, відомий фахівцям з анатомії під назвою *Compressor venae dorsalis penis*, стискач дорсальної вени пеніса (не тієї, яку ви там бачите – хоча та теж може пульсувати, – а схованої глибше всередині), або г'юстонів м'яз. Якщо ерекції справді настає завдяки роботі цього м'яза, то від нього здебільшого залежить і розмноження. Г'юстонів м'яз завжди скорочуватиметься, коли потрібні електричні імпульси проходять потрібними нервами, і лишатиметься розслабленим, поки імпульсів не буде. У процесі еволюційного природного добору цей м'яз разом із пов'язаними нервами став одним із найнадійніших пускових механізмів. Він може чудово функціонувати до вісімдесяти восьми років без змазки чи заміни деталей навіть за найжорсткіших умов експлуатації.

Майже всі проблеми з ерекцією пов'язані з оператором, а не із самим механізмом – у дотичних до авіації колах такі ситуації називають «помилками пілота». Імпульси йдуть до пеніса з мозку, де сидить маленький чоловічок, чиє завдання – тримати палець на кнопці, коли загориться зелене світло й усі системи будуть готовими до пуску. Коли чоловічок стомлюється, боїться, відволікається чи нервує, він може послабити тиск або прибрати палець навіть на зелене світло. Оскільки система безперебійна і обладнана автоматичним гальмуванням, механізм стопориться, щойно відпускають кнопку. Маленький чоловічок за пультом, звісно, – втілена Дитина, і якщо він лякається, ерекції не буде, навіть попри підключеність усіх дротів і всю необхідну зовнішню стимуляцію.

Цікаво, що про існування г'юстонового м'яза багато хто навіть не підозрює, – зокрема медики. Навіть у Греєвій «Анатомії» його згадано під іншою назвою, тож більшість студентів закінчує медінститути, так жодного разу й не почувши її. Утім, якщо я все правильно розповідаю, існування цілого людства та його найбільш екстатичних митей залежить саме від цієї всіма нехтуваної чарівної смужки тканини, що здатна за законами фізики чарівно перетворювати короткий м'який орган на довгий і твердий.

Ніхто не проводив експериментів із тваринами чи людьми, аби довести, що ця «гумкова теорія» ерекції зовсім помилкова, але деякі досліді показали, що вона не зовсім правильна³⁶. Власне, експеримент зі своїм членом може влаштувати кожен чоловік. Якщо ерекція – просто результат стискання вен пеніса, унаслідок якого кров потрапляє всередину й не може вийти назовні без дуже високого тиску, то будь-що, здатне стиснути вени, не заблокувавши артерії, може викликати ерекцію. Аби це перевірити, можна обв'язати пеніс гумкою, таким чином перетиснувши вени, але не заблокувавши кровотік. Утім, той, хто лишить гумку на п'ять-десять хвилин (досить, аби накопичилася кров), ерекції все ж не побачить³⁷. Погано, бо якби побачив, так можна було б на диво легко лікувати імпотенцію, уникнувши численних лих і страждань. Звісно, у цьому домашньому експерименті можна знайти недоліки й досвідченого дослідника він не обов'язково переконає, але на «гумкову теорію» в її найпростішій формі він кидає густу тінь сумніву.

Друга теорія, за якою розширеними артеріями накачується так багато крові, що вени просто не в змозі її відвести назад, тепер видається ймовірнішою, але оскільки штучно розширити артерії неможливо, потенція лишається справою природи й психіатрії. Препарат під назвою «йохімбін», який видобувають із дерева йохімбе, що росте в Західній Африці, колись рекламували як ефективний розширювач артерій пеніса, але він допоміг дуже небагато. Іспанська мушка, найпопулярніший історичний афродизіак, спричиняє вкрай небезпечне запалення, що може призвести навіть до смерті³⁸.

Утім, не варто зовсім скидати з рахунків г'юстонів м'яз із його елегантним механізмом дії: найкращим ерекціям, імовірно, сприяє комбінація обох ефектів. Саме на перетині збільшеного притоку крові розширеними артеріями й блокади вен стоїть найтвердіший фалос.

У жінок усе складніше. Статеве збудження в них починається зволоженням піхви (часом за кілька секунд після початку). Ще за кілька хвилин наливається кров'ю клітор. Ніхто до кінця

³⁶ Інша назва ішіокавернозу – *Erector penis* у чоловіків і *Erector clitoridis* у жінок. Його дію в чоловічому організмі описано у Греєвій «Анатомії»: «Ішіокаверноз стискає ніжку статевого члена, затримує відтік крові венами й підтримує ерекцію». Аби отримати опис дії на жіночий орган, просто замініть статевий член клітором. З 23-го видання (1926) у цьому пасажі було замінене лиш одне недоречне слово. Останні сорок років студенти-медики вивчають про ерекцію саме це. Отже, г'юстонів м'яз – особливий вид ішіокавернозу, що діє як *Compressor venae dorsalis penis/clitoridis*. Основні опоненти ішіокавернозної теорії ерекції нині – Мастерз і Джонсон (*Human Sexual Response*, op. cit.). Застиглість досліджень цього ніби важливого питання чудово ілюструється фактом, що дві цитати цих авторів датуються 1921 і 1933 роками. Вони стверджують, що ідею ішіокавернозу зараз «мало хто підтримує», однак Д. В. Фосет, гарвардський професор анатомії, обстоює її у своїй статті про репродуктивну систему для «Британіки» (1967). Мастерз і Джонсон висловлюють альтернативну думку: «у венах пеніса нібито є клапани, що сповільнюють повернення крові». Навіть якщо існування такого механізму доведуть, це не конче означатиме, що скорочень ішіокавернозу як таких не існує. Клапани доктора Джона Г'юстона дуже добре працюють в анальному отворі (г'юстонові клапани, *plicae transversalis recti*) – чому б його м'язові не працювати і з еректильними тканинами? З іншого боку, вищезгадане джерело 1933 року – чудове дослідження двох фахових фармакологічних фізіологів із Торонтського університету ("On the Mechanism of Erection," V. E. Henderson and M. H. Roepke. *American Journal of Physiology* 106: 441–448, 1933). Працюючи із собаками на початках досліджень ацетилхоліну, вони стверджували, що «розширення судин після стимуляції дилатора пеніса спричинене місцевим гормональним механізмом», а «ерекцію спричиняє не стиснення центробіжних судин під дією м'язів скелета», хоча «ішіокаверноз, м'язові скорочення, можуть відігравати певну роль». «У печеристих тілах ... різко зростає тиск, і тому венозний відтік крові може сповільнитися». Утім, вони спостерегли «раптове різке збільшення об'єму пеніса ... завдяки раптовим спонтанним швидким скороченням ішіокавернозу, які через своє, сказати б, спіралеподібне розташування ... можуть тиснути на розташовані за ними частини тіла ... після кожного скорочення спостерігалось збільшення масштабів ерекції». У їхніх знахідках є ще кілька дрібних непевностей – але на цьому дослідження теми зупинилися, і так триватиме, аж поки хтось не зрозуміє, як переконливо обґрунтувати анатомічний та фізіологічний механізм людської ерекції.

³⁷ Цей простий спосіб перевірки запропонував доктор Джеймс Делі з лікарні Святої Марії у Сан-Франциско. Відважним експериментаторам лишилося з'ясувати, що станеться, коли не надто туго гумку натягнути на вже ерегований пеніс. Чи зберігатиметься ерекція нескінченно навіть без інших стимулів? А якщо натягнути на ще ерегований після еякуляції? Домашніх експериментаторів варто застерегти *не натягувати* гумку під час еякуляції, бо вона спричинить повернення сімені в уретру. Цю процедуру колись любили в арабських і загалом східних борделях, але ми її не рекомендуємо через непевні й потенційно шкідливі наслідки.

³⁸ Допа (дигідроксифенілаланін) – препарат, який нині використовують для лікування хвороби Паркінсона й паралічів, – зажив серед хворих слави справжнього афродизіаку й ліків від імпотенції, але його вважають надто сильним для повсякденного використання через надмір можливих побічних ефектів.

не знає, як це відбувається, але нема причин не припускати існування якогось жіночого аналога г'юстонового м'яза: анатоми підтверджують, що м'язові тканини клітора схожі на пенісні, і вони так само можуть затримувати кров, яка прибула з розширених артерій і тепер робить клітор більшим і твердішим. Але клітор водночас ще й підіймається й узагалі може зробитися майже невидимим – на відміну від пеніса. У розпаленій пристрастю жінки матка теж набрякає й пульсує, «надсилаючи піхві різкі сигнали зволожитися», як каже Амаріліс.

В. Чоловіча сила

Три елементи чоловічої сили – потенція, натиск і енергійність. Потенцію визначає сила ерекції, натиск – активність руху, а енергійність – початкова швидкість еякуляції.

Є кілька рівнів потенції, або ж сили ерекції. На першому пеніс дещо збільшений і підведений над яєчками. У людному місці його власник може навіть нічого не помітити й водночас не осоромиться, бо сторонні таке збільшення переважно теж не помічають. Цей стан часом називають «соціальне заворушення» – як, приміром, у наведеному нижче уривку зі статті: «Увійшовши до кімнати у своїй ерективній мініспідниці, Амаріліс викликала серед чоловіків соціальне заворушення». Тут не зайвим буде зауважити, що жінки переважно знають різницю між «добре вдягнена» й «погано вдягнена», але різницю між «красивою», «відкритою» та «ерективною» сукнею вловлюють погано. Те саме стосується й інших предметів їхнього гардеробу.

Статевий орган у стані ерекції другого рівня довгий і твердий, але його досі може зігнути рука чи інша фізична перешкода. Якщо партнерка недостатньо зволожена, він не зможе проникнути в її піхву.

Саме в цьому була проблема молодого англійця з відомого лимерика.

*Парубійко один із Кловні
Піструна мав кривого і повного.
Аби було простіш,
Він згинав його більш
І виходив, не кінчивши, зовні.*

На честь цього жевжика з погнутих піструном такий стан можна називати кловнійським прокляттям, хоча правильніше було б використовувати для нього словосполучення «обережний *xnip*», оскільки він виникає через певні сумніви в доцільності продовження акту. Чоловіка може спокусити жінка чи власне прагнення довести свою потенцію, але, як каже доктор Горслі, *in peno*³⁹ *veritas*, себто у фалоса можуть бути інші плани. Причини невдачі бувають різні – попередня сварка, страх за негайні наслідки, непевне майбутнє чи ставлення до протилежної статі. Коротше кажучи, чоловік (а точніше, його Дорослий) може хотіти знехтувати страхом або ваганнями щодо потенційних нових обов'язків, але пеніс (під контролем чутливішої Дитини) обманути не так легко, і він часом скептично опирається таким бажанням.

На третьому рівні фалос досягає своєї найбільшої величини, але йому ще трохи бракує шляхетності. Він набряклий, твердий і готовий до дії, проте часом здає позиції й еякулює надто швидко, не даючи обом партнерам можливості повного самовираження. Чоловіків, для яких усе закінчується на цьому етапі, у народі називають скорострілами. Зате ті, хто досяг четвертого рівня, – мов заряджені єдинороги, не лише тверді у своїх намірах і готові до бою, а й такі напружені та гарячі, що просто-таки відчують усім тілом необхідність прориву й виплеску свого заряду. Саме на цьому рівні головка часом задирається, ніби молячи небо про блаженство.

---

³⁹ Я знаю, що *peno* – неправильна форма, але вона сюди краще пасує.

Це найвища точка збудження, де чоловік рветься вперед майже за всяку ціну, це плотський стрижень, довкола якого обертаються всі любовні конфлікти в романах. Загальна назва для цього стану – «бойовий шал». Поодинокі випадки задирання головки (лише поодинокі, бо деякі пеніси просто так влаштовані) можна назвати «гордістю Пейроні» на честь хірурга, який уперше формально описав це явище⁴⁰.

Щойно підкоривши неприступну фортецю (чи то в церкві, чи на сні), чоловік відчуває могутній порив уперед. Непопсований біологічний чоловік понад усе прагне якомога сильніше ввігнатися в піхву й лишити там своє сім'я⁴¹. Він пхатиме знову й знову, сягаючи найглибших глибин і притискаючись до партнерки що є сили, так ніби їх годі роз'єднати всім силам земним, – хоч і відчуває близькість кінця. Такий шал найчастіше з'являється, коли фалос на четвертому, найшляхетнішому рівні збудження й діє як найприродніший відтворювальний інструмент виду людського. Та якщо в цієї моці сумнівні підвалини, тваринний шал розвіється й потребуватиме свідомого поновлення. Так дуже часто трапляється, коли чоловікові важливіша слава, ніж секс, коли він злякався, зрозумівши, у що вляпався, або коли ошукав жінку собі на втіху. У такому разі він часом робить усе, аби це тривало якомога довше й вона застогнала від щастя, інколи – аби все скоріше скінчилось і швидше втекти й подеколи, цілком свідомий минулого часу, поводить черство й бездушно. Якщо надто швидкий кінець вражає його самолюбство, він боїться шалу, аби не випорснути весь свій бальзам зарано, і тому діє поволі, так, щоби спершу встигнути бодай задовольнити партнерку, а коли вже встигає, продовжує з чистою совістю й гідно у власному темпі.

Вільний біологічний пхач такий зосереджений на доведеному до автоматизму процесі, що не надто переймається часом або реакцією партнерки, хоча її природні реакції в кульмінаційну динамічну мить досягнення мети й випорскування сімені в родючий ґрунт приносять йому велику насолоду. Саме такий самозаглиблений, майже відсторонений процес найпевніше доведе жінку до найвищої точки задоволення й найкращого оргазму. Сила цих поштовхів – не брутальна, а біологічна. Але якщо жінка, замість відповіді на них інстинктивно, так, як підказує її ество, починає отримувати задоволення від них самих, вона може запрагнути ще більшої жорсткості. Те саме стосується чоловіка.

Утім, нічим не порушений біологічний процес – радше ідеал, ніж дійсність. У людського виду не буває повністю безпосереднього сексу. Усі суспільства організовані довкола сексуальних табу, що лишаються в голові навіть у миті найвищого блаженства й вадять чистоті реакцій. З одного боку стоять пристойність і гіперопіка, з іншого – бунт, злість і нечесність, а десь посередині між ними – місце для справжньої інтимності й вільної сексуальності. Найкращий секс – ніби стрибок ракети на десятикілометрову висоту з п'янким повільним спуском, але між ним і поганим сексом є надзвичайно багато проміжних рівнів, і навіть політ над дахами бадьорить та надихає сильніше, ніж надійний ґрунт під ногами. Чесно кажучи, не варто вимагати чогось більшого, ніж знесення даху: кожен додатковий метр – це вже подарунок.

⁴⁰ Франсуа де ла Пейроні (1678–1747). Щодо суперерекції із задертою головкою виникають запитання. Одна обізнана в таких речах леді повідомляє, що, на її думку, це нормальний вияв великого збудження. З іншого боку, це один із симптомів хвороби Пейроні (фібробластичної індурації), яку часто пояснюють то фізичною травмою, то судинними змінами, то тривалим утриманням, то браком належного задоволення. Часом викривлення таке значне, що ускладнює чи унеможливує введення пеніса в піхву. Зазвичай хвороба Пейроні супроводжується болем чи ерекцією. Бляшки промацуються, але можуть раптово зникнути. (*Human Sexuality* 2: 56–57, September, 1968). Оскільки схоже викривлення з'являється у повітряних кульок, якщо їх надувати до максимуму, можна припустити, що це не хвороба, а нормальне анатомо-фізіологічне явище, спричинене різною еластичністю переднього й заднього кріплення головки. Однак див. Glenn, J. F.: "Curvature of the penis," *Human Sexuality* 3: 83, February, 1969.

⁴¹ У «Духмяному саді» цей рух називався «dok», а його жіночий аналог – «hez». Вульгарною англійською «dok» означає «скакання», а «hez» – «пхання». З кінематичного погляду чоловічий таз рухається вздовж поперечної осі, а жіночий обертається довкола вертикальної, або ж сагітальної.

Зараз ми говоримо про третій аспект чоловічої сили. Енергійність – це сила, з якою еякульована сперма летить у піхву завдяки поршневым скороченням простати. Можливо (але не точно), саме від енергійності залежить стрімкість оргазму, себто відчута висота оргастичного польоту в футах чи метрах.

Отже, на одному кінці в нас чоловік зі слабкою ерекцією, обмеженим натиском і низькою енергійністю, а на іншому – володар товстого тараноподібного фалоса, який самовіддано прає ним уперед і спрямовує могутній потік свого сімені туди, куди запланувала природа. Усі, хто займає простір між цими крайнощами, теж можуть запліднити жінку, а якщо вона належно підготована – ще й довести її до оргазму⁴².

Найлегше з трьох згаданих складників свідомо контролювати натиск. Спинити ерекцію можна вольовим зусиллям – простим вигуком «Стоп!» (або ж, як пишуть у збірниках анекдотів, «Лежати!»). Відновити її не допоможуть жодні чарівні слова. Вигук «Служи!» сам по собі марний – його має супроводжувати жива чи штучна приманка. Найавтоматичніший зі складників – еякуляція: її годі свідомо прискорити, а коли механізм уже запущено, відтермінувати її вдасться хіба на кілька секунд. Енергійність залежить переважно від фізичних чинників, а от шляхетність ерекції й сила натиску – від психологічних.

На сексуальну потужність чоловіка найсильніше впливають дві жінки – мати (або ж, може, ще старша сестра), яка посилювала чи послаблювала його маскуліність і сексуальність, доки він зростав, і партнерка, котра в змозі звеличувати й стимулювати чи гнітити й сповільнювати його своїми реакціями. Що старший чоловік, то сильніше на нього впливають реакції партнерки. Якщо вона його надто часто глушитиме, він може почати втрачати потенцію й зав'язнути в кризі середнього віку – проблемі, котра може далі поглиблюватись, але майже завжди зникає, якщо віддати чоловіка в небайдужі руки.

Багато дружин підмічають, що статеве життя їхнього благовірного часто позначається на його повсякденних звичках. Одні чоловіки суворі, агресивні й енергійні, інші легко гнуться від перешкод і, знесилені, в'януть наприкінці, так і не скінчивши початого.

Г. Жіноча сила

Дві статі доповнюють одна одну, і в жіночій силі є три відповідні компоненти до чоловічих: екстаз, сила й хват. Екстаз виражається через зволоження, сила – через протинатиск, а хват – через скорочення м'язів.

Зволоження піхви полегшує проникнення фалоса. Якщо зволоження зовсім немає (аналойфія), комусь натиратиме. Деякі жінки настільки сильно збуджуються, що так званий блаженний сік аж витікає (гіперлойфія), коли вони гойдаються на хвилях оргазмів. Часом у соціальній ситуації жінка може так збудитися, що легко (або ж сильно) зволожується – до свого сорому чи щастя. Такі ситуації, як і у випадку чоловіків, можна називати «соціальним тертям». Утім, зволоження не завжди означає, що жінка готова взаємодіяти: вона може прийняти пеніс, але відмовитися бути ним задоволеною⁴³. Якщо все гаразд, зволоження супроводжується набряканням клітора. Вагінальне зволоження разом із набряком клітора відповідає чоловічій ерекції, тому слово «потенція», де це зручно, можна використовувати щодо обох статей.

Протинатиск може бути біологічною відповіддю жінки на можливість вагітності або психологічною – на потяг до найбільшої близькості. Ще його можна зводити до звичайного механізму пошуку задоволення. Справжній біологічний протинатиск – це не результат свідомих зусиль чи розрахунків і не спроба витиснути зі статевого акту найбільше насолоди. Жінка

---

⁴² ЕБ: «Підготованість жінки» – поняття із застарілих сексуальних довідників. Чи не може вона бути готовою сама по собі, без сторонньої допомоги?

⁴³ ЕБ: Жінок, які так роблять, можна назвати хорошими спортсменками. ЕБ: А чому не злюками?

просто *мусить* його чинити, бо дуже хоче, аби пеніс опинився в ній глибше. Деякі починають чинити протинатиск задля задоволення, але поступово біологія бере гору й реакції стають природнішими.

Хват – це відповідник чоловічої енергійності. У мить оргазму, який може збігтися в часі з чоловічою еякуляцією, піхва знову й знову захоплює пеніс хвилями м'язових скорочень, ніби намагаючись його подоїти. Такий хват впливає на партнера й часом збільшує енергійність еякуляції. Повільні стискальні рухи так само несуть задоволення.

Сексуальність жінки виявляється і в інших реакціях на чоловіків. Вона стає доступною для нього, змашуючи взаємні рухи. Коли він входить у неї, вона подається вперед йому назустріч. Коли він чогось прагне, вона відгукується, точно потрапляючи в його емоційний ритм, і допомагає чоловікові проявити все найкраще, пропонуючи натхнення. Якщо мати чи батько навчили свою доньку уникати таких природних реакцій чи зневажати їх, вона виросте страхітливою незграбою – не лише в сексі, а й в інших взаємодіях із чоловіками. Вона стане недоступною, жорсткою, байдужою, цинічною чи зневажливою – сприйнятливою, чутливою й натхненною їй не стати⁴⁴.

З одного боку жіночого спектра – жінка, яка не зволожується й не збуджується, лежить нерухомо й пасивно приймає еякуляцію партнера⁴⁵. З другого – та, яка щедро зволожується, сягає високого рівня задоволення, відповідає на кожен поштовх, щедро відплачує за отримане й міцно стискає пеніс, ніби вичавлюючи з нього сперму до останньої краплі.

Г. Оргазм

Людський оргазм – одна з найретельніше спланованих і синхронізованих подій у природі. Як з анатомічного, так і з фізіологічного погляду це блискуча узгодженість еволюційних набуток: у жінки є саме те, чого прагне чоловік, а в чоловіка – саме те, чого потребує жінка. Температура, тиск і прискорення обох учасників так точно підігнані, що від вибухового заряду творчої енергії – фізичної, хімічної, м'язової, електричної та психологічної – кожен опиняється на сьомому небі. Якщо все вдасться так, як треба, і чоловік, і жінка виринуть після такого вибуху очищеними, вільними від негараздів і готовими почати життя спочатку. Хтось казав, що здорового глузду в людях найбільше в перші десять хвилин після статевих зносин. Інший стверджував, що кожна ніч, проведена на самоті, згаяна даремно.

У представників кожної статі є два способи наблизити оргазм. Найчутливіша частина пеніса – головка, і вчасна її стимуляція може спричинити різку й доволі неприємну еякуляцію. Тому маркіз де Сад небезпідставно просив партнерок: «Ніколи не торкайтеся головки!» (Це одна зі слухних речей у його книжках.) Тіло пеніса не таке чутливе й може дарувати тривалу, менш різку насолоду. Найбільш сласна зона – там, де тіло з'єднується з головою, біля вуздечки. Це і є пускова зона оргазму. У жінок клітор теж чутливіший, ніж статеві губи, і його стимуляцією можна довести до оргазму, який, за словами багатьох, лишає бажати кращого. Найчутливіша точка в представниць чарівної статі, імовірно, там, де зустрічаються головка клітора й статеві губи.

Чоловічий і жіночий оргазми точно синхронізовано. Орган чоловіка рухається, його простата скорочується й сім'я летить уперед у ритмі скорочень піхви й клітора завдяки автоматичній віддачі деяких м'язових тканин. Ця взаємовіддача повторюється знову й знову, аж доки хтось із партнерів не заспокоїться. На радість і подив того, хто вже досяг вершини, статеві органи партнера можуть скорочуватися й розширюватися ще досить довго. Деякі пари навіть

---

⁴⁴ ЕБ: А чому в кінці частини про чоловічу силу нема відповідного списку негативних якостей?

⁴⁵ ЕБ: Хіба вона винна? Може, він некрофіл? А в наступному реченні ти чекаєш від неї всього на світі. ЕБ: Я розмірковую про природний добір і обираю тих, хто здається, підвищить імовірність такого добору, запліднення й виживання в конкурентному середовищі. Може, якби Дарвін був жінкою, усе вийшло б інакше. ЕБ: Цікава думка.

навмисне розсинхронізують свої оргазми, аби отримати подвійну взаємну насолоду, інші, навпаки, кінчають разом, накриті однією хвилиною блаженства.

М'язовий ритм поштовхів і хватів синхронізує й підганяє ритми обох годинників – того, що в простаті визначає ритм еякуляторних спазмів, і того, що в кліторі налаштовує ритм скорочень піхви. Одне з див еволюції в тому, що ці два годинники зазвичай працюють з однаковійською швидкістю: чотири п'ятих секунди на одне скорочення. Колішатка цих годинників – еякуляторні центри спинного мозку, тому можна сказати, що працюють вони на нервових імпульсах, як і медузи, равлики чи янголи з арфами.

Д. Психологія сексу

На сексуальні реакції обох статей частково впливають вбудовані, або ж біологічні, чинники, а частково – мозко**бійливі**, тобто психологічні. Щойно запускається механізм оргазму, вбудовані біологічні схеми беруть гору й мозок розслабляється, але до самої цієї миті голоси в голові й у ліжку дуже впливають на все, що стається, на те, *як* це стається, *коли* і *з ким*. Утім, іще важливішими за ці голоси виявляються приховані *картинки* на задній стінці мозку, первісні образи партнерів, які й визначають потенцію, натиск, а часом і енергійність.

Далі я наводжу список психологічних, або ж *мозкобійливих*, чинників, які діють на чоловіків (для жінок вони аналогічні).

1. Він боїться сексу чи прагне його? Єдиний найважливіший чинник тут – мамин голос, що промовляє або «Обережно!», або «Давай же!».

2. Чи чесний він? Зазвичай тут усе визначає поведінка чи голос батька, що кричить: «Хапай!», «Слухай, як стогне!» або ж «Робіть, як вам обом приємно».

3. Яка його партнерка – чуйна, нейтральна чи прохолодна? Це можна пізнати з голосу – теплого, м'якого, байдужого чи непривітного й загрозливого. М'язи її, відповідно, ніжні або мертві й напружені, а залози сприяють гладкості й вологості чи сухості та грубості.

4. Що можна сказати про зовнішні умови? Чи є ймовірність відволікання/стимуляції з боку інших людей, дітей чи комах?

5. Його первісний образ жіночих статевих органів.

Якщо вдасться розкопати первісний образ, можна виявити, що він різко відрізняється від очікувань. Один гінеколог, чия іпостась Дорослого досконало знала, як виглядають ці самі органи за будь-яких умов, подивовано виявив, що його внутрішня Дитина досі уявляла піхву як велетенську темну бездонну печеру, де під силу загубитися не лише пенісу, а й усьому тілу. Іншому чоловікові там ввижався вузький коридор, облямований колючим дротом, котрого варто стерегтися всім, хто туди потрапив. Якою мірою такі образи впливають на ерекцію, натиск і енергійність, може залежати й від фізичних властивостей піхви, які бачить і відчуває фалос. Якщо йому там буде вільно, перший чоловік злякається моторошної печери, а другий, навпаки, розслабиться. Якщо ж буде тісно, «печерному» стане безпечніше, а «коридорний» сполошиться й захоче вийти якомога скоріше.

Дивовижно, але часом і пеніс, і пальці можуть не лише відчувати, а й «бачити». Таке явище називається синестезія. Будь-чий внутрішній Дорослий знає, що насправді піхва завжди червона, але для фалоса її колір може змінюватися залежно від рівня зволоження. Суха видається йому пурпурною, трохи слизька – часом рудою, а дуже волога – яскраво-блакитною. Це загальні синестетичні враження, але в кожного пеніса може бути своя кольорова палітра⁴⁶.

---

⁴⁶ Свідчення про сексуальну синестезію збирати не дуже просто. Буду дуже вдячний усім небайдужим, хто надішле мені опис своїх відчуттів.

Первісні образи фалоса теж впливають на жіночі статеві реакції. Її внутрішній Дитині чоловічий орган може видатися масивним виступом, що от-от увійде в саме ество, гострим ножем, що раниць, чи тонким валиком, замалим, аби його втримати й не дати вислизнути. Час від часу в жінок виникають і кольорові реакції, відповідні до ступеня слизькості пеніса (насправді похідної від їхньої власної змазки).

Проте є й позитивніші первісні образи. Чоловікові піхва може нагадувати затишну нірку чи турботливу руку, а клітор – спокусливий сосок, а жінці член часом нагадує льодяника, довгу карамельку чи гриб. Усупереч поширеним уявленням, ці образи не «несвідомі». Їх можна легко впіймати, якщо зосередитись і не пропустити миті їхнього виникнення. Це важливо знати, бо первісні образи можуть дуже впливати на чоловічу й жіночу сексуальність, і їхньої появи не варто чекати аж так довго: вони, оголені, увесь час майорять на тлі.

Багато тверджень про сексуальну психологію ґрунтуються не на ретельних студіях, а на особистих уподобаннях. У деяких сексуальних психологів є якась власна сувора мораль: «Чоловік збуджується від того, що робить жінці, а не від того, що жінка робить йому, а жінка – навпаки»⁴⁷. Вони, ніби проповідники-пуритани, корять енергійних жінок і охочих до насолод чоловіків. Вони виводять якусь стандартну людину, що в неї може бути який завгодно секс. Користі від цього не більше, ніж від стандартизації та створення уніфікованого типу сексу для всього розмаїття людських істот. Та й Амаріліс каже, що в сексі є своя мінлива мода. «Навіть у протизаплідній царині стався крутий поворот, – по-звичному загадково зауважує вона. – Круте піке діафрагми перемінилось на таблетковий злет».

Е. Біологія сексу

У процесі еволюції чоловічі потенція, натиск і енергійність та жіночі розкішність, сила і хват, вочевидь, усі разом доклалися до дієвого поширення людського роду. Виховані по-своєму тварини, наприклад, не демонструють відповідних якостей і мають низьку народжуваність⁴⁸. У процесі фізіологічного добору сексуальніші представники популяції мали перевагу над менш сексуальними, бо активніше розмножувались. Отже, можна припустити, що *Homo sapiens* упродовж багатотисячолітнього розвитку ставав сексуальнішим, пристраснішим, пожадливішим і хтивішим, ніж його печерні прашури або навіть ті, хто жив у первісних мавпячих лісах, адже людина – найсексуальніший з усіх ссавців, майже завжди готовий, будь-якого дня й за всіх фаз Місяця.

Біологічна мета чоловічого оргазму – випустити сім'я в мішень, але не в отвір матки, як можна було подумати, а в кишеньку на задній стінці піхви. Звідти сперматозоїди виходять на орбіту і вмикають свої двигунчики, аби долетіти до другої бази – крихітної яйцеклітини, що лежить угорі, у фаллопієвій трубі. Переможець цих безжальних перегонів отримує все, а ті, хто програв, гинуть. Сперматозоїд, який першим досягає яйцеклітини, захоплює її всю до останку, не лишаючи місця конкурентам. У цих перегонах нема других місць і віце-президентів. Конкурсна дистанція в людських масштабах – близько трьох кілометрів із перепонами крізь закрути, загорожі, вири та греблі, і все це здебільшого проти течії. У кождих перегонах бере участь кількасот мільйонів сперматозоїдів, тому це захопливіше, ніж десять тисяч кінських ралі. Як же чудово усвідомлювати, що це відбувається в жіночій утробі щоразу, коли чоловік натисне гачок свого стартового пістолета! Кожен тут – герой. Свій лавровий вінок отримають усі представники сильної статі – високі й куці, привабливі й потворні, сильні й слабкі, молоді й старі. Усі спроможні випустити сперму можуть власноруч розпочати змагання, еквівалентне гонитві населення обох Америк довкола озера Ері.

---

⁴⁷ Legman, G.: *Oragenitalism*, Op. cit.

⁴⁸ Див. частину 6, секцію Б.

Насолода чоловічого оргазму, імовірно, слугує передусім, аби зробити його бажаним і очікуваним. Те саме стосується оргазму жіночого, але його біологічна функція досі невідома⁴⁹. Сексуальне збудження, а особливо зволоження, впливає на хімію жіночої репродуктивної системи, аби вона перетворилась на літній ол-інклюзив для сперматозоїда, але оргазм у цьому всьому великої ролі не грає. Хай там як, жінки, здається, легко вагітніють і з оргазмом, і без нього, тож, попри всю бажаність і можливу корисність, він таки необов'язковий.

Схоже, певності нема навіть у тому, що запліднення відбувається *лише* у випадку чоловічого оргазму. Простата деяких чоловіків виділяє «любовну воду» (смегму) задовго до еякуляції – і там уже можуть плавати окремі сперматозоїди. Це спостереження важливе з двох причин. По-перше, коли чоловік не супроводжує виділення «любовної води» еякуляцією або кінчає назовні, він однаково може запліднити жінку. Найбільша ймовірність такого фіналу – коли в його сім'явивідній системі лишилося кілька сперматозоїдів від нещодавньої попередньої еякуляції, бо вони можуть вийти зі смегмою. По-друге, всі сперматозоїди, випущені зі смегмою, отримують фору перед тими, що з'являться в піхві пізніше, можуть раніше опинитися біля яйцеклітини, ніж еякульовані, та ймовірніше її запліднять. Усе це може впливати на різні проблеми фертильності й розвитку.

Настав час обговорити біологію. Максимальна ерекція та зволоження забезпечують найглибше проникнення завдяки натиску й протинатиску. Вирішальної миті найбільша енергійність посилюється максимальним хватом. Усе це допомагає найбільшій кількості сперми проникнути якомога глибше в піхву і створити таким чином найкращі умови для запліднення. Як уже було сказано, протилежна ситуація – крапля сімені, що стікає сухою стінкою піхви, – сприяє заплідненню якнайменше. Між цими полюсами багато проміжних варіантів. Але один варіант завжди кращий за інші, і навіть мінімальне збільшення ймовірності в процесі еволюції може вирости у величезну перевагу на декілька поколінь – як за тисячу років нарастають складні відсотки в банку.

Утім, варто пам'ятати, що навіть без ерекції, без зволоження й без натиску ймовірність завагітніти не нульова. Унаслідок будь-якої еякуляції, що відбулася неподалік від жіночих статевих органів, більш чи менш рідко може з'явитися на світ цілком здоровий нащадок чи навіть близнята. (На подив одного щирого духівника, близнята можуть вийти й тоді, коли согрівив лише раз.)

Один із найцікавіших біологічних процесів – підготовка жіночого тіла до зустрічі з чоловіком. Зі зростанням збудження піхва люб'язно розширюється й видовжується, аби йому вистачило місця, а матка чемно зміщується, ніби звільнюючи дорогу. Тільки коли член остаточно виходить назовні, матка знов опускається, аби випити з джерела родючого сімені, яким він ніжно, люб'язно й надійно її обдарував, мов у відповідь на щедрість.

---

⁴⁹ Мені здається, що справжня «мета» оргазму – психологічна реанімація. Він діє на мозок, ніби електричний розряд – перерозподіляє потенціали й очищає думки. Схожу функцію швидкого сну описано в «Новинах психіатрії» [Psychiatric News] за жовтень 1969 року, де цитують дослідження Р. Грінберга та І. М. Дьювена.

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.